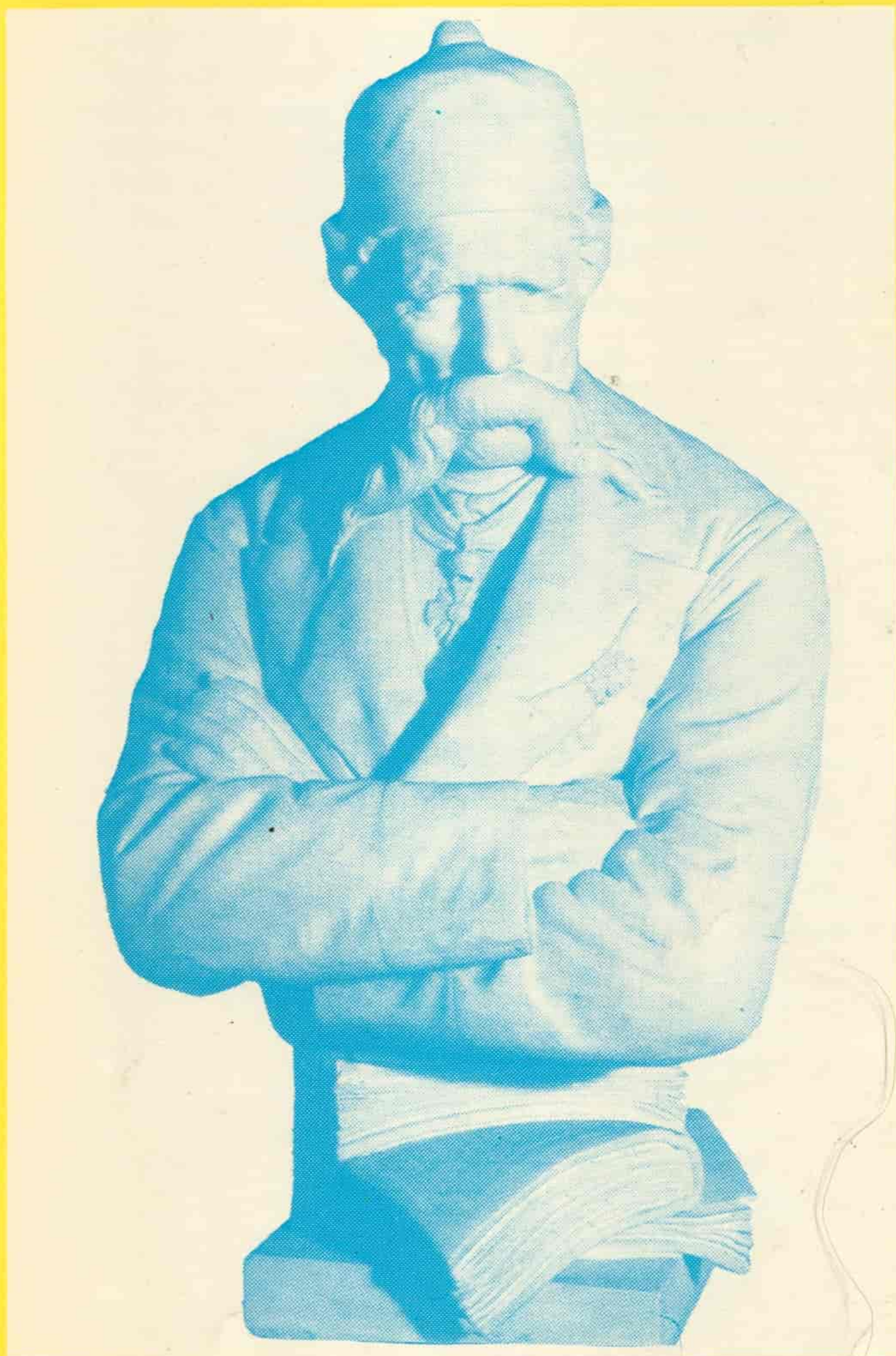

FILATELISTA

SAVEZ FILATELISTA SRBIJE

Godina XXXVIII
BROJ 204

APRIL 1987.

FILATELIST, časopis Saveza filatelista Srbije * izlazi dvaput godišnje * za članove Saveza filatelista Srbije časopis je besplatan, za ostale primerk 300 dinara * može se uplatiti opštom uplatnicom na žiro-račun broj 60806-678-11966 Savez filatelista Srbije Beograd, sa naznakom »za časopis«

Published twice a year by Union of Philatelist of Serbia, adress: 11001 Belgrade, POB 702, Yugoslavia * Annual subscription 10 US dollars * Our Bank account: 320020-02587 Beobanka, Belgrade, Yugoslavia

Izdavač: Savez filatelista Srbije, Beograd, Sremska 6/IV, poštanski pregradak 702, 11000 Beograd * Telefon (011)638-751 * Žiro račun: 60806-678-11966

Izdavački savet: Momčilo Jančić, predsednik, dr Jovan Veličković, Miloš Jovanović, Nenad Killbarda, dr Vojislav Mićović * Glavni i odgovorni urednik: Dragoljub Pavlović * Redakcioni odbor: dr Dragoslav Đukanović, Dušan Glavonjić, Vojin Višacki, prim. dr Branislav Novaković, Vladimir Prikić, Vitomir Milićević, Dragoljub Pavlović * Tehnički urednik: Vladislav Radaš *

11000 Beograd * Tiraž: 2500 primeraka.

ŠTAMPA: PTT ŠTAMPARIJA TAKOVSKA 2, BEOGRAD

U OVOM BROJU

Hronika	1
Ponovni izbor Saveza filatelista Jugoslavije u članstvo FIP-e	1
Vuk Stefanović Karadžić u Jugoslovenskoj filateliji	2
Kratak boravak Vuka u Srbiji (1811-1813)	4
Studenica — osam vekova	5
Upotreba nekih dopisnica Kraljevine Srbije	8
Omaška koja se može teško opravdati i objasniti	9
Logorska cenzura u tzv. Nezavisnoj Državi Hrvatskoj	10
Žene kao kreatori maraka	14
Filatelistička izdanja Memorijalnog centra	
Josip Brzo Tito u 1986. godini	16
Balkanfila XI	17
Katalog poštanskih maraka jugoslovenskih zemalja za 1987. godinu — knjiga II	18
Uspeo nastup jugoslovenskih maksimafilista	20
Hafnia 87	21
Memorijalni centar Josip Broz Tito	22
Fila raport	23
Preteče maksimuma	26
Zanimljivosti iz sveta filatelije	27
Fila raport — nastavak	28
Mali oglasi	31
In memoriam	32

Po mišljenju Republičkog sekretarijata za kulturu SR Srbije br. 413/380-73-02 od 16. maja 1973. godine oslobođen poreza na promet.

PONOVNI IZBOR SAVEZA FILATELISTA JUGOSLAVIJE U ČLANSTVO FIP-e

U Stokholmu (Švedska) odmah posle završetka svetske izložbe STOKHOLMIA 1986, održan je od 7. do 9. septembra 1986. godine 55. kongres FIP-e na šezdesetogodišnjicu njenog postojanja. Na kongresu se, između ostalog, odlučivalo i o zahtevu SFJ za (ponovni) prijem u ovu organizaciju.

Zahtev za prijem Jugoslavije bio je 14. tačka dnevnog reda. U prethodnim tačkama raspravljalo se o prihvatanju zapisnika (u vidu štampane knjige) 54. kongresa održanog u Rimu, zatim izveštaj o radu Predsedništva između dva kongresa, pitanje opravdanosti postojanja sekcije „moderna filatelija“, na izložbama i kategorije „astrofilatelija“, izveštaji komisija FIP-e (ima ih oko 10)¹⁾, pitanje finansiranja, i organizovanje međunarodnih izložbi pod pokroviteljstvom FIP-e²⁾.

Pri razmatranju zahteva SFJ za ponovni prijem u FIP-u, razvila se diskusija jer je bilo mišljenja da zbog nekih proceduralnih i statutarnih pitanja treba odgoditi prijem SFJ do sledećeg kongresa FIP-e.

Pošto je, ipak, pronađeno statutarno rešenje za izjašnjavanje (skidanje ove tačke sa dnevnog reda nanelo bi finansijske štete FIP), pristupilo se glasanju, i za prijem SFJ u FIP-u glasalo je 40 delegata, 6 se uzdržalo bez ijednog glasa protiv (prijemu SFJ dali su aktivan doprinos predsednik Dvoraček i delegati Turske, Grčke, Velike Britanije, SRN i DDR). Naš predstavnik i delegat je bio dr Jovan Veličković iz Beograda. Prijemom u članstvo FIP-e stvorena je obaveza SFJ da uplati godišnju članarinu od 500 Šfrs za 1986. i 1987. godinu.

Naredni 56. kongres održaće se u drugoj polovini oktobra 1987, u okviru izložbe HAFNIA 1987. u Kopenhagenu (Danska).

PRILOG 1

1. Komisija za aerofiliju,
2. Komisija za borbu protiv falsifikata (član SFJ prof. dr Jovan Veličković),
3. Komisija za poštanske celine (prim. dr Branislav Novaković),
4. Komisija za omladinsku filateliju (Marijan Šegedin),
5. Komisija za literaturu (Dragoslav Despotović),

HRONIKA

Jedna izuzetna godina u jugoslovenskoj filateliji je za nama.

Formiran je Savez filatelista Jugoslavije. Jugoslovenska filatelistička organizacija primljena je u članstvo međunarodne filatelističke organizacije (FIP). Posle punih deset godina bićemo ponovo domaćini jedne velike međunarodne filatelističke izložbe. U Novom Sadu od 19. do 26. septembra ove godine održaće se filatelistička izložba balkanskih zemalja – BALKANFELA XI. Savezu filatelista Jugoslavije stižu brojni pozivi za učešće jugoslovenskih filatelista na međunarodnim izložbama koje se ove godine u svetu organizuju pod patronažom FIP.

Filatelističke izložbe, naročito one republičkog i saveznog ranga, dosta su skupi projekti, ali, bez njih, praktički, nema filatelističkog života. Izložbe su najbolja propaganda filatelije i siguran put za uključivanje mladih u Savez filatelista Srbije. Bez njih se, dugoročno gledano, ne može zamisliti izlazak jugoslovenske filatelije na međunarodnu scenu.

Delegati SFS u Predsedništvu SFJ, njegovim specijalizovanim komisijama, Organizacionom odboru BALKANFILE XI, ispoljavaju najveću moguću angažovanost. U filatelističkoj organizaciji u SR Srbiji postoji još uvek niz pitanja koja zahtevaju više rada i brže rešavanje. O tome je izrečeno dosta kritičkih ocena na sednici Predsedništva SFS krajem februara 1987. godine. Nedopustivo je da još uvek, u nekim sredinama (Kragujevac, Čačak i dr.), postoje društva koja nisu učlanjena u Savez filatelista Srbije.

Razlozi su, svakako i pre svega u pomanjkanju konkretnih filatelističkih projekata (izložbi, izdanja) i kvalitetnog filatelističkog servisa koji bi se nudili i koordinirali preko kancelarije Saveza i specijalizovanih tela i komisija.

U traženju rešenja za obezbeđivanje sredstava moraju se doneti programi koje bismo ponudili zajednicama kulture i drugim zainteresovanim ustanovama. Poplava filatelističkih izdanja preko kojih se dolazi do sredstava, čini se, da nije pravi put i da ne koristi filateliji.

A kada je o sredstvima reč potrebno je obezbediti 7.000.000 dinara za normalno funkcionisanje SFS u 1987. godini, prema planu koji je usvojilo Predsedništvo SFS. Nešto više od 80% tih sredstava obezbediće se prodajom poštanskih vrednosnica. Ovaj prihod se smatra realnim posle odluke OOUR PTT saobraćaja o povećanju rabata za 3%. Na računu društva izdvajace se ubuduće kod SFS 3% od vrednosti preuzetih poštanskih vrednosnica. Konačno, u godini u kojoj štampamo ovaj broj časopisa održaće se više izložbi koje će obeležiti 50-godišnjicu dolaska Josipa Broza Tita na čelo KPJ, 200-godišnjicu rođenja Vuka Stefanovića Karadžića, Univerzitetske sportske igre u Zagrebu tzv. Univerzijadu i mnoge druge događaje iz naše bliže i dalje prošlosti.

Filatelistički susreti u proleće koji se održavaju u Ljubljani, Zagrebu, Sarajevu, Novom Sadu i Beogradu ponovo ukazuju da su ponuda i tražnja bar kada se radi o posleratnim izdanjima, vrlo neusklađene i ne odražavaju realno poziciju moderne jugoslovenske marke.

6. Komisija za maksimafiliju (Jordan Peševski),
7. Komisija za poštansku istoriju,
8. Komisija za tematsku filateliju, i
9. Komisija za tradicionalnu filateliju (Milko Pirkmajer).

(Delegat SFJ, dr Jovan Veličković, raspoložuje adresama svih predsednika komisija radi direktnog kontaktiranja).

PRILOG 2

Pregled predstojećih izložbi 1987, 1988, 1989. i 1990.

1. HAFNIA 87, Kopenhagen, 16 – 25. X 1987. i kongres FIP. Iako su pripreme za ovu izložbu, praktički, završene, u direktnom kontaktu sa generalnim komesarom izložbe prihvaćeno je da i SFJ učestvuje sa 5 izložaka. Uslov je da se do 5/6. oktobra dostavi ime komesara sa slikom i naziv izložaka. To je potrebno veoma brzo uraditi. Izložba raspolaže sa 4000 vitrina. Do sada je prijavljeno 15.000 vitrina, tako da će odbor odbaciti veliki deo redovno prijavljenih eksponata, a prihvatiti jugoslovenske.
  2. JUVALUX 88, 28.3 – 3.4.88, omladinska izložba, u direktnom kontaktu sa organizatorom izložbe obezbeđeno je učešće Jugoslavije pod uslovom da se do 1. decembra odredi komesar koji bi trebalo da stupi u kontakt sa organizatorom (Luxemburg).
  3. FINLANDIA 88, 1 – 12. VI 1988, Helsinki
  4. Praga 88, 29.8 – 5.9.1988, Prag, Kongres FIP
  5. IPHLA 89, izložba literature, Köln(?) april 1989.
  6. Düsseldorf 90, 12 – 17. VII 1990.
- Prihvaćene su i ove izložbe:
7. Olimpfilex Seul 1988, 17.9 – 2.10.88.
  8. Rotterdam 1988, jun 1988.
  9. Smirna 1988, verovatno septembar
  10. India 89, New Delhi 20/29.1.89.
  11. Philaserdika 89, Sofia, 20 – 30.5.89, Kongres FIP
  12. Philex France 89, Paris, 30.6 – 14.7.89
  13. World stamps 1990. London, 3 – 13.5.90, Kongres FIP

Dr Jovan Veličković

POŠTANSKA ŠTEDIONICA

11000 — Beograd

VUK STEFANOVIĆ KARADŽIĆ U JUGOSLOVENSKOJ FILATELIJI

POVODOM 200-GODIŠNJICE ROĐENJA

Temelji Vukove reforme nisu samo utkani u ćirilično srpskohrvatsko pismo, već se oni nalaze i u osnovama međunarodnog jezika i pisma – esperanta. Vuk je gigant u sakupljanju narodnog književnog blaga, istoričar, pisac, ličnost koja povezuje Jugoslovane, Slovence i kulturne veličine moderne Evrope. U našoj filateliji uspomena na Vuka nije dobila ni izdaleka ono mesto koje zaslužuje njegova ličnost i njegovo delo.

U kraljevinama Srbiji i Crnoj Gori do prvog svetskog rata, pa potom i u periodu Kraljevine Jugoslavije (1918–1941) o Vuku Stefanoviću Karadžiću nema nikakvog pomena na poštanskim vrednosnicama, poštanskim žigovima, pa čak ni na nalepnicama i taksenim markama (koje ne spadaju u filateliju).

Prvi lik Vuka Stefanovića Karadžića našao se na poštanskoj marki 1. decembra 1943. godine u čast 25-godišnjice osnivanja Jugoslavije. Marka je od 4 dinara tamnoljubičaste i sivo-crvene boje izdata u prigodnoj seriji i u prigodnom bloku. Izdanje pripada grupi jugoslovenske izbegličke vlade u Londonu za pošiljke koje su išle preko vladinih ureda u Londonu i koje su prenosili njeni brodovi. U prvoj svesci kataloga „Jugomarka“ za 1987. godinu, te marke nose broj 12 i blok broj 1. Pomenuta marka ušla je i u dve provizorne serije s pretiscima „1945.“ i siluete aviona, koje su doneli predstavnici ranije jugoslovenske vlade u Londonu. Marke iz ove dve provizorne serije nisu nikada puštene u tečaj na tlu Jugoslavije. Inače, serija i spomen-

-blok u čast 1.decembra 1943, koje smo pomenuli, postoje i na kovertima prvog da-

U okupiranoj Srbiji za vreme II svetskog rata lik Vuka Stefanovića Karadžića našao se na dve dopisnice, kao definitivne redovne dopisnice. Prva vrednosna oznaka u nominali od 1,50 dinara u zelenoj boji, nalazi se na dopisnici emitovanoj 1943.godine, koja je štampana na smeđe-žučkastom papiru. U toku 1944.godine došlo je

na markama od 1,50 i 5 dinara, motiv je simboličan, gusle na otvorenoj knjizi narodnih pesama, a na vrednosti 2,50 dinara (JM 408) koja je crvene boje i u tiražu 500.000 komada. nalazi se lik Vuka Stefanovića Karadžića (1787-1864). Poznate su pojedinačne maksimum karte s ovom markom i slikom reformatora.

U petom, prigodnom izdanju maraka sa likovima zaslužnih ljudi, koje je izašlo 10.decembra 1963. godine prema crtežu

do povisenja porta, pa je vrednosna oznaka bila u nominali od 2 dinara. Posle oslobođenja zemlje, 6.decembra 1944.godine puštene su u tečaj provizorne dopisnice od 2+3 dinara, a preko lika Vuka Stefanovića Karadžića preštampan je novi državni grb. Postoje dva štampanja tih dopisnica. Prvo, zatečeno i, drugo, novoštampano žuto-zelene boje.

Božidara Jakca i rezu S.Babića, izrađena je prigodna marka svetlosivo-zelena i crna, i crna, u nominali 30 dinara (JM 943) i tiražu od 1.000.000 komada. Pored koverata prvog dana izdanja ZJPTT broj 4, poznate su i maksimum karte izdanja Saveza filatelista Srbije sa prigodnim poštanskim žigom. Maksimum kartama sa Vukovim likom obeležen je jubilej stogodišnjice Vu-

ДЕМОКРАТСКА ФЕДЕРАТИВНА ЈУГОСЛАВИЈА

Дописна карта

Привредно Друштво

Takođe, poznati su takozvani idejni predlozi (eseji) maraka sa likom Vuka, kao motiv novog izdanja maraka okupirane Srbije. Oslobođenje zemlje, pak, preteklo je puštanje u tečaj tih maraka.

Stogodišnjica reforme srpskog pravopisa Vuka Stefanovića Karadžića obeleženo je prigodnim izdanjem maraka od tri vrednosti 27.septembra 1947.godine. Likovno rešenje maraka dao je Đ.Andrejević-Kun i,

kove smrti. To je sve za sada o Vuku i za Vuka u jugoslovenskoj filateliji. Za 26.oktobar 1987. najavljeno je puštanje u tečaj prigodnog izdanja od dve vrednosti u tabacima po 25 komada i nominali 40 i 150 dinara, kao i u tiražu od 190.000 kompletnih serija. Predviđen je i koverat prvog dana i dve maksimum karte.

dr Branislav Novaković

KRATAK BORAVAK VUKA U SRBIJI (1811–1813)

U doba Turaka na poznatom Carigradskom drumu koji je vodio od Beograda do Carigrada, preko Niša, među lokalitetima na desnoj obali Dunava bila je POŠTANSKA STANICA – BRZA PALANKA, važna raskrsnica na putu za Dakiju.

Ime mesta BRZA PALANKA javlja se u vreme austrijske okupacije Srbije /1718–1839/. Ime je dobila po reci Brzi i turskoj oznaci za palisadno utvrđenje – palanku. Kao *menzulaska stanica* koristi se u prenosu austrijske diplomatske korespondencije, o čemu su Austrija i Porta sklapale posebne sporazume o redovnom obavljanju službe na liniji Beograd–Carigrad.

Tatarsko–menzulski saobraćaj u Srbiji funkcioniše od 1807.godine, do otvaranja prvih pošta, koje imaju karakter javnih ustanova (1840. i kasnije).

Potreba za otvaranjem sopstvenih tatarskih veza i menzulskog saobraćaja javlja se u vreme prvog srpskog ustanka, kada Karadžorđe, posle izvršene podele oslobođene teritorije na nahije, sa vojvodama na čelu svake, naređuje da se na području svake nahije otvaraju **menzulane** /prve u Beogradu i Ostružnici/.¹⁾

Vuk Stefanović Karadžić, koji je samo kratko vreme boravio u Srbiji /1811–1813/, radio je kao upravnik carinarni ce u Kladovu, i kao sudija²⁾ i zamenik komandanta mesta u Brznoj Palanci³⁾ – sud se nalazio u zgradi menzulane.

Dolaskom na vlast Miloša Obrenovića ukidaju se postepeno turske menzulane i preduzimaju mere da se organizuje sopstveni menzulski saobraćaj. Ove prve srpske menzulane /ili kako ih je narod zvao **vilajetske pošte**/, koriste se isključivo za potrebe državne vlasti, stranih diplomatskih i naših tatara, a samo u izuzetku za prenos pošiljki privatnih lica.

Prve pošte u Beogradu i Kraquievcu otvorene su 1840.godine, a prvim zakonodavnim aktom „Ustrojenije poštanskog zavedenja“, 15.oktobra 1843.godine otvaraju se i u svim većim mestima u Srbiji.

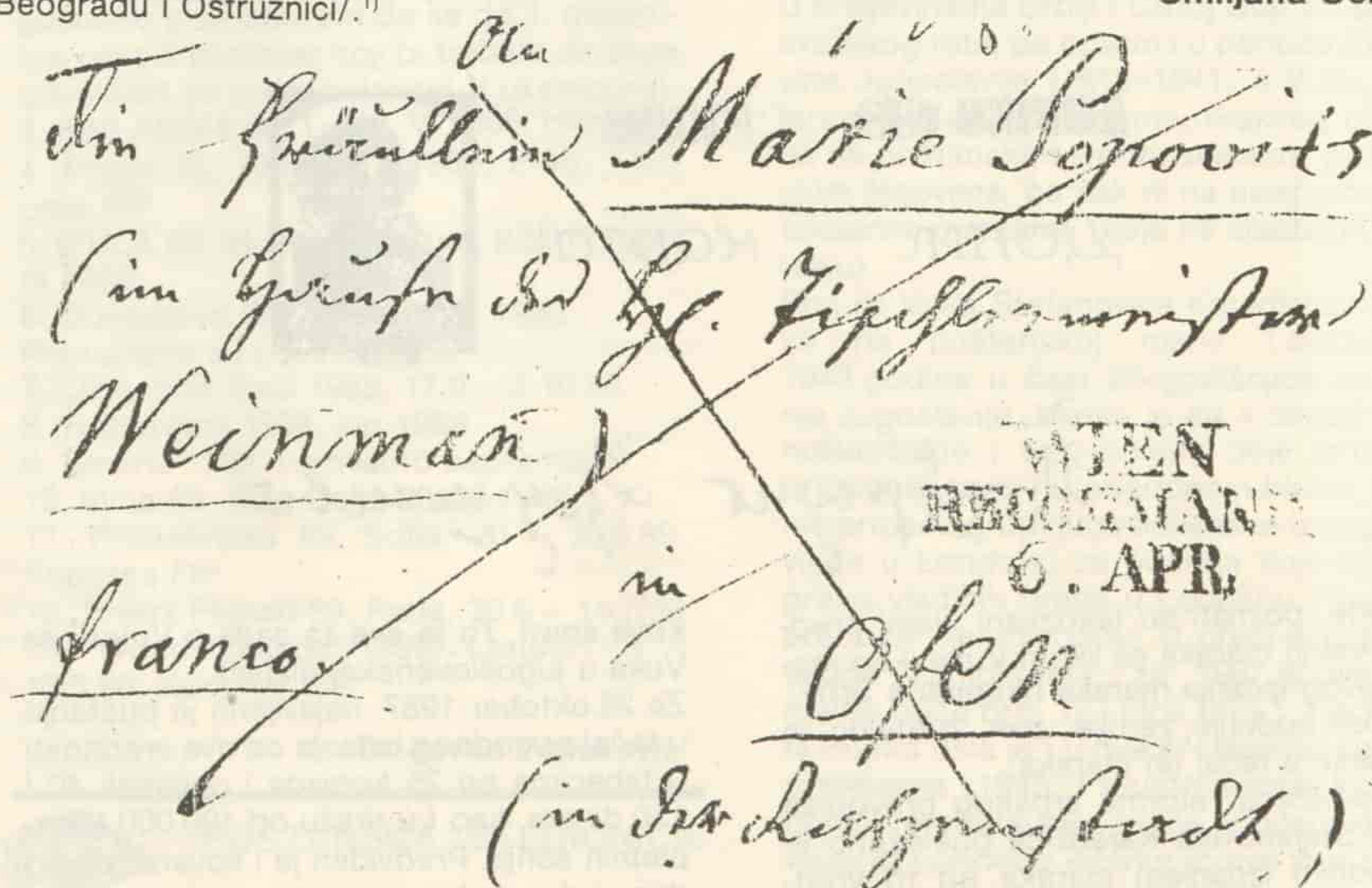
1/ – „U Srbiji, Turci kao gospoda sjede samo po gradovima i varošima. Oni, kao plemići u svome carstvu, ne plaćaju dacije /ni karača, ni poreza, ni čibuka/ osim što drže po varošima m e n z u l a n e /pošte za carske tatara/, koje obično svake godine u početku meseca marta javno zakupljuju oni koji se pothvate da ih najjeftinije drže.

M.Petrović, Finansije i ustanove obnovljene Srbije, Beograd, 1899., I 804. Vuk St.Karadžić, Prvi i drugi ustanak, Beograd, 1947., s.32.

2/ – „...i zatim, u Brznoj Palanci sudski činovnik, dok 1813. ne ostavi i on Srbiju i pode. lagano u Beč.

3/ – „...1810. sa zgrčenom nogom i hodiljkom /štulom/ vratio u Srbiju. Posle je bio učitelj osnovne škole u Beogradu, carinik u Kladovu i starešina brzopalanačkog sreza.

Smiljana Senić

Pismo koje je Vuk poslao Mariji Popović (pripada predfilatelističkom periodu)

СТУДЕНИЦА

OSAM VEKOVA

Prošle godine svečano je proslavljeno 800 godina postojanja manastira Studenice čije slikarstvo i arhitektura predstavljaju vrhunac umetnosti ranog XIII veka u Evropi. UNESCO je ovaj naš manastirski kompleks uvrstio u spisak spomenika svetske kulturne baštine.

Tokom 1986.godine u člancima dnevne štampe i časopisima, na predavanjima, u publikacijama i monografijama, u izveštajima na TV, i kroz televizijsku obrazovnu emisiju „Osam vekova Studenice“, dostojno je prikazan taj izvanredni spomenik naše stare umetnosti. Zajednica JPTT je 15.marta 1986.godine izdala marku od 10 dinara, prigodan koverat i maksimum kartu, a na pošti Beograd 1 korišćen je žig prvog dana sa studeničkom plastikom kao ilustracijom. Filatelističko društvo iz Kraljeva pripremlilo je maksimum kartu sa prikazom rekonstruisane Bogorodičine crkve. Centralna proslava održana je 17.maja 1986. u Studenici, pa je u njenoj pošti korišćen prigodan žig s tim datumom. Motivi iz Studenice korišćeni su i ranije u okviru nekih izdanja.

Za proteklih osam vekova Studenica je bila žarište duhovnog, kulturnog i književnog života, dok su se povremeno razvijale graditeljska i umetnička delatnost. Od nekadašnjih trinaest crkava koliko ih je bilo u drugoj polovini XVII veka, danas postoje: Bogorodičina crkva sa dozidanom pripratom kralja Radoslava, Milutinova (kraljeva) crkva i mali hram sv.Nikole ili Nikoljača.

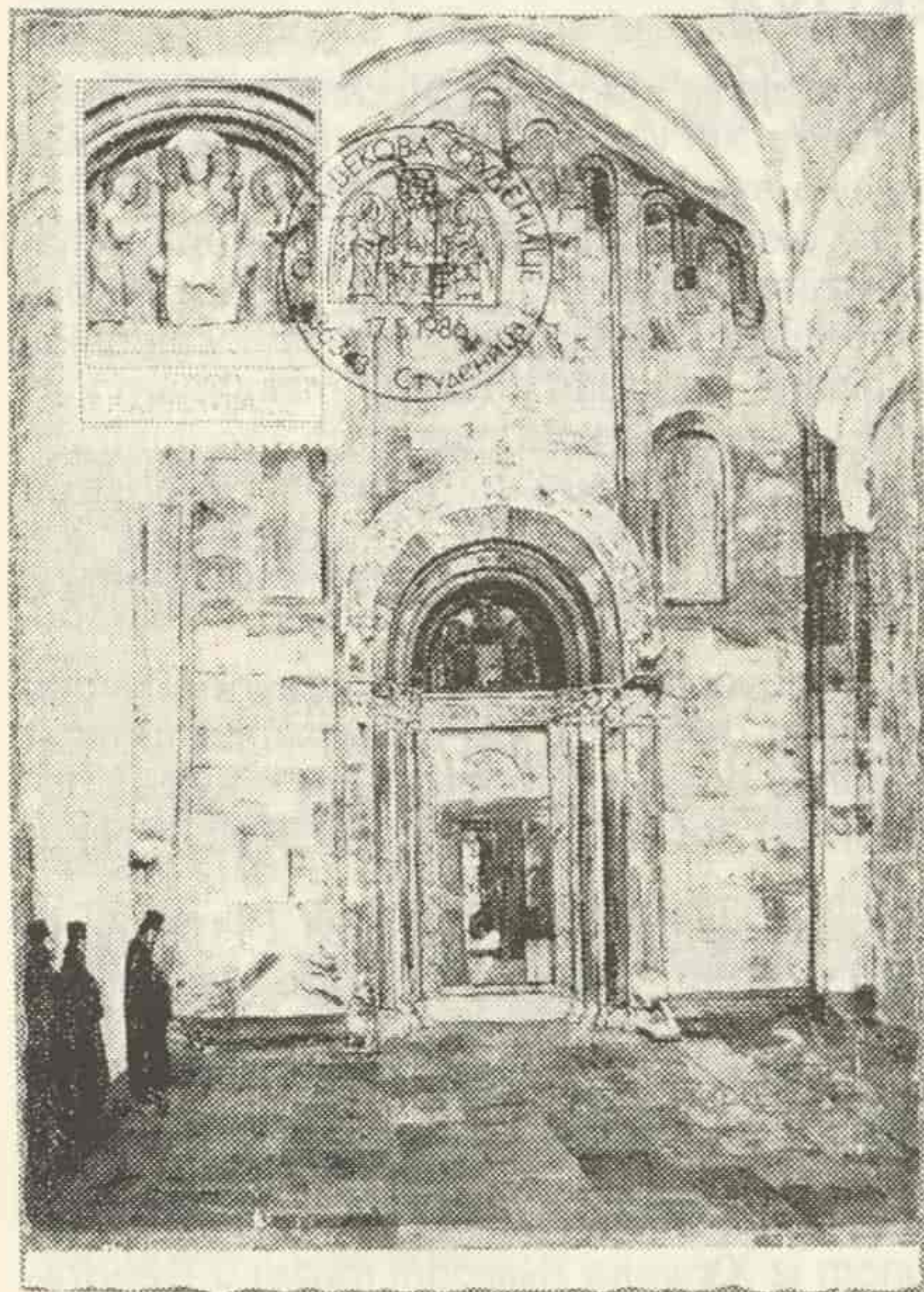
Sabornu crkvu posvećenu Bogorodici podigao je Stevan Nemanja između 1183. i 1196. godine. Vrlo energičan i aktivan raški veliki župan (1168 – 1196), rodonačelnik loze Nemanjića, potrudio se da za građenje i ukrašavanje svoje zadužbine dovedeiskusne majstore, a u oslikavanju imali su udela sva tri njegova sina: Vukan, Stevan i sv.Sava, koga izričito pominje natpis ispod kupole kao „rabortavšago Savu grešnago“. Tu se Nemanja u dubokoj starosti zamonašio (monaško ime Simeun), a umro u Hilandar u 1200.godine; sv.Sava je njegove mošti preneo 1208.godine te su u ovoj njegovoj zadužbini sahranjene. Marka od 1,50 dinara iz 1968.godine prikazuje ikonu sa sv.Savom i Simeunom iz XV veka (Narodni muzej u Beogradu). Postoji i maksimum karta.

Bogorodičina crkva je jedna od najranijih građevina u tzv. raškom stilu i vrhunski je predstavnik romansko-vizantijske stilske simbioze. Građena je kvaderima od mermera sa spoljne, i bigra s unutrašnje strane. Dvanaestostrano kube na kockastom postolju je od opeke (marka od 16 dinara iz serije „Manastiri“, – okupacija Srbije, prikazuje ovu crkvu pre restauracije, dok prigodna marka izdata povodom 800 godina Studenice daje sadašnji izgled građevine sa kubetom navodno prvobitnog izgleda.

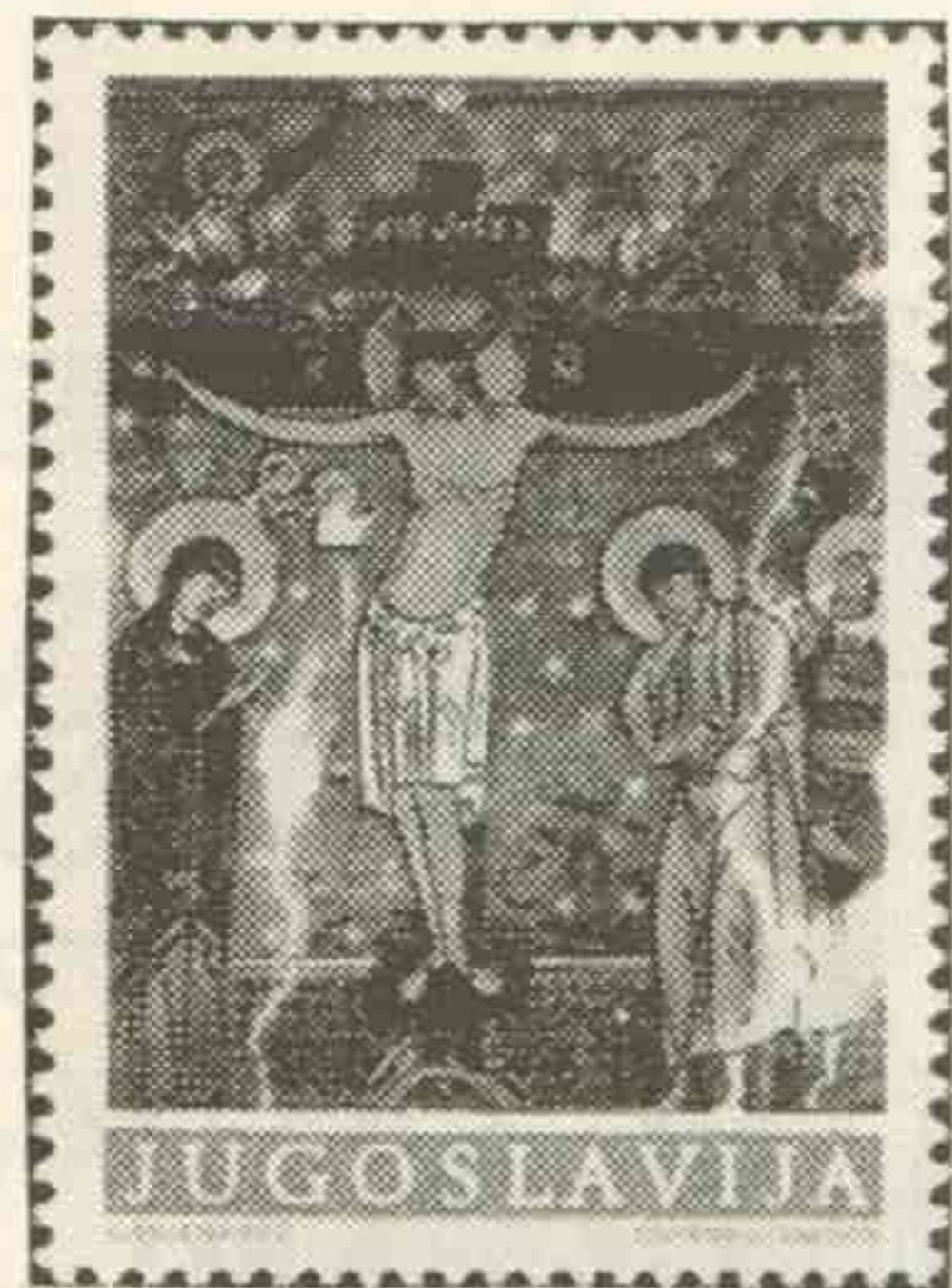

Bogorodičina crkva ističe se mermernim reljefima koji krase konzole, prozore i portale. Visoki reljef Bogorodice na tronu sa Hristom i dva arhandela, objašnjen (po prvi put u jednoj crkvi) srpskim natpisima, nalazi se u luneti glavnog portala uokvirenog stubovima sa grifonima i lavovima. Marka od 15 dinara iz serije „Jugoslovenska umetnost kroz vekove„ iz 1956.godine prikazuje gornji deo ovog portala, dok je na marki od 10 dinara iz serije „Umetnost„ iz 1979.godine dat sam reljef. I na prigodnom žigu pošte Studenica od 17.maja 1986.godine prikazan je isti motiv. Postoji maksimum karta formirana od razglednice sa prikazom slike Đorđa Krstića „Studenica – Portal Bogorodičine crkve„ (izdanje „Turistička štampa„), pomenute marke koja prikazuje detalj (reljef) i dotičnog žiga.

Freske potiču iz raznih vremena. Od najstarijeg slikarstva iz 1209.godine, pored ostalog, očuvano je veliko „Hristovo raspeće„ na zapadnom zidu (marka od 1,25 dinara iz serije „Freske„ iz 1969.godine – postoji maksimum karta). Ostale su, uglavnom, iz XVI veka.

Freske u Kraljevoj crkvi iz 1314.godine po umetničkim dometima nemaju premca u onovremenom vinzatijskom kulturnom svetu. Na žalost, one nisu filatelistički obeležene. Studenica je kao značajan spomenik često prikazivana na gravirama, a postoji u Narodnom muzeju u Beogradu slika „Studenica„ Đorđa Krstića (1851 – 1907) koja je reprodukovana na marki od 5 dinara iz serije „Umetnost – Predeli„ iz 1968.godine. Ona je uzeta za ilustraciju maksimum karte koju je pripremila „Jugomarka„ uz prigodnu marku iz 1986.godine! Izvestan broj ovih „zvaničnih„ maksimum karata mogao se upotrebiti da se dobije „apsolutni„ maksimum sa ovom markom starijeg izdanja i žigom Studenice.

U okviru ove teme zanimljivo je spomenuti, da najredi žig iz predfilatelističkog perioda Srbije potiče sa pošte u selu Studenica !

Vladimir Prikic

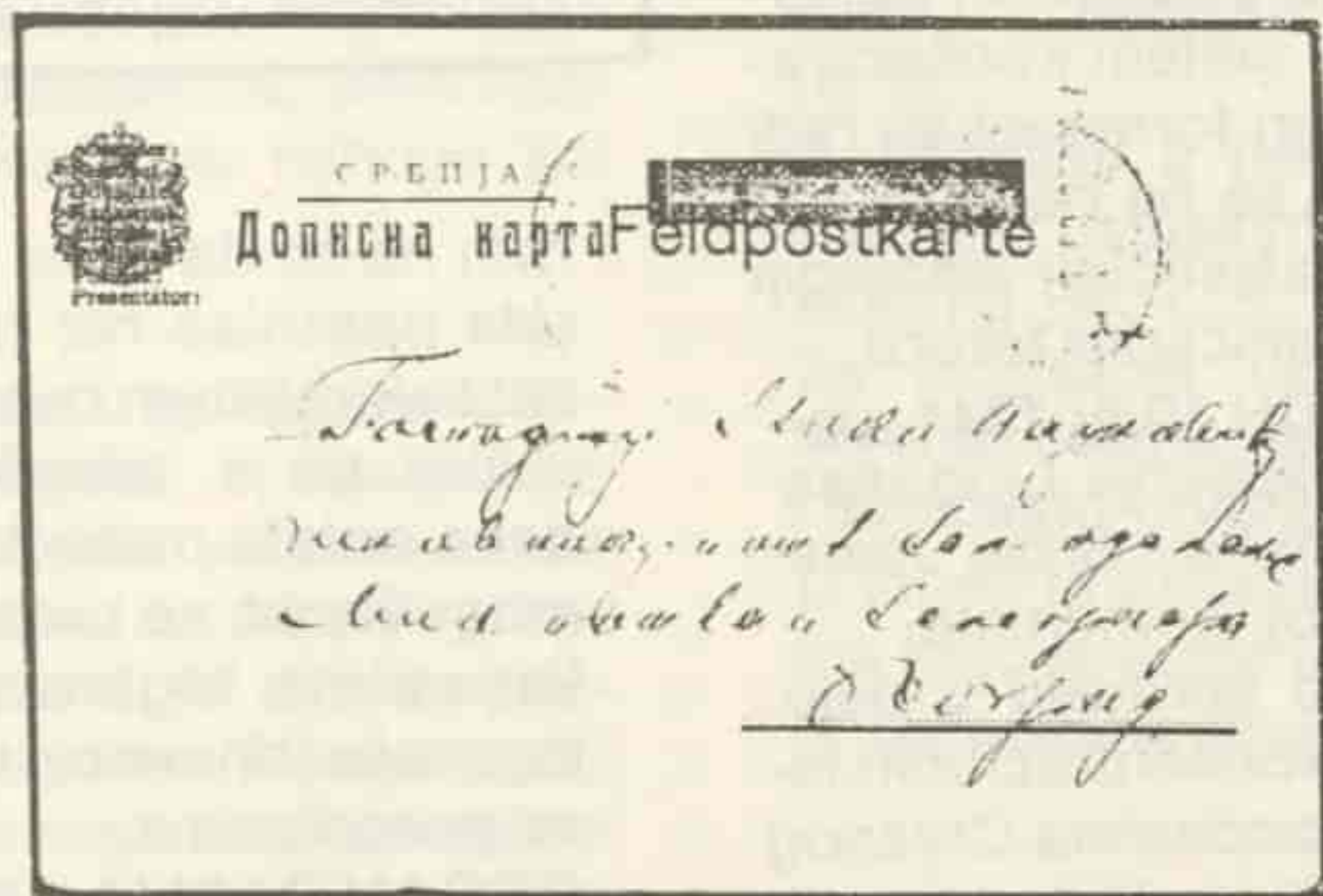

Pored dopisnice sa ovako uočenim zajedničkim odlikama, pojavljuju se uoči izlaska zvanične dopisnice Kraljevine SHS još nekoliko tipično privatnih izdanja dopisnica, koje, ipak, imaju ove sličnosti: na aversu postoji napis „Dopisna karta„ ili „Carta postale„ a kao izdavači identifikuju se knjižari (Milivoje Žilović, Valjevo; Knjižara Despotovića iz Zaječara, Studentska knjižara, Kragujevac, i dr.). Sve te dopisnice frankirane su markama Krfskog izdanja.

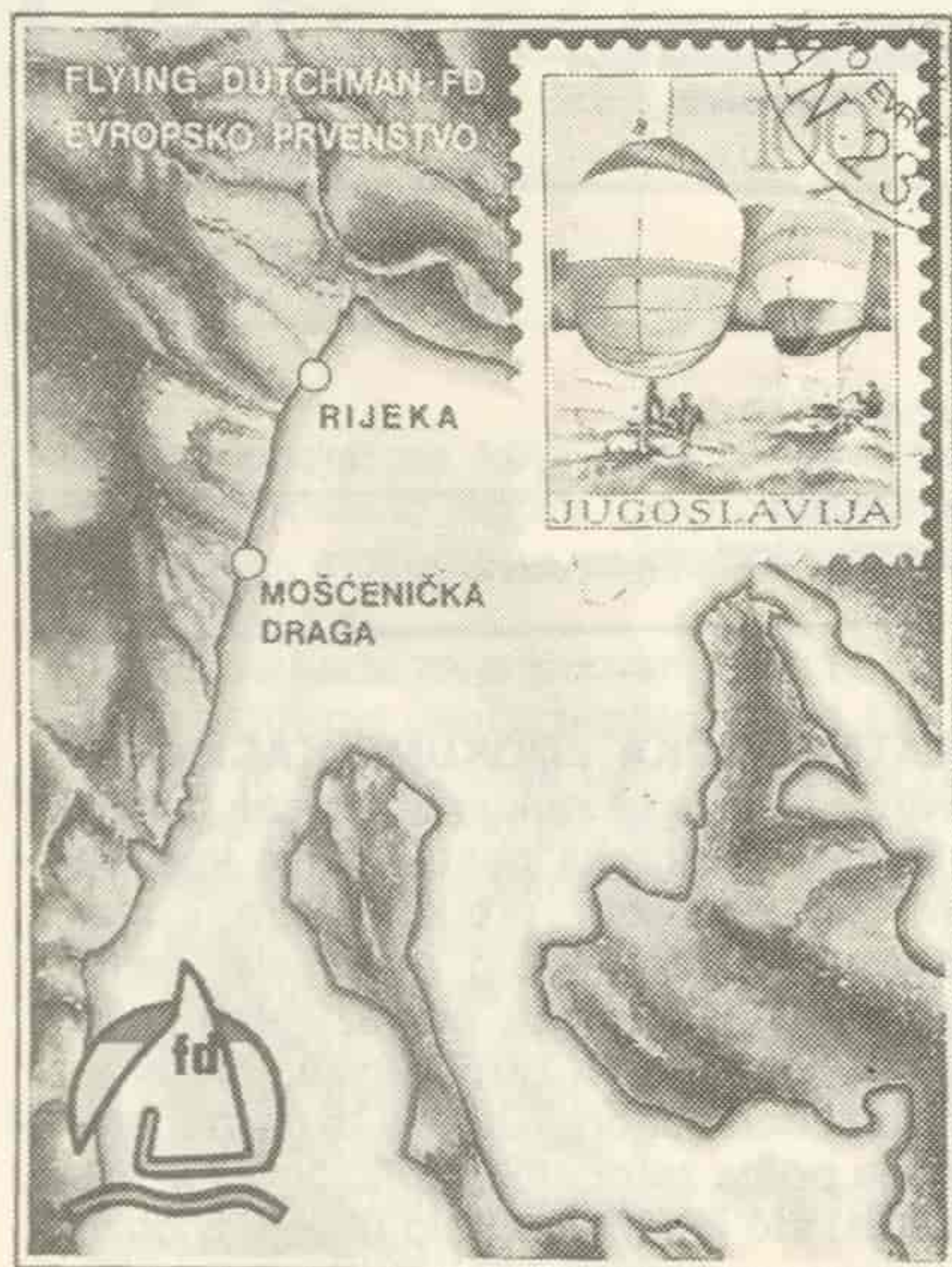
Umesto zaključka, postavlja se pitanje da li je opravdano ignorisanje ovih dopisnica u godini 1915, kada su, očigledno, služile kao dopisnice za Vojnu poštu prema jedinicama, bez frankature, sa poštanskim žigom, i oznakama Vojne cenzure. Postojeće dve verzije zelena i crvena odgovaraju poznatim „Vojničkim dopisnim kartama„, takode, u zelenoj i crvenoj boji, što sve govori u prilog mogućnosti da su opisane dopisnice varijanta Vojne pošte Kraljevine Srbije u I svetskom ratu.

OMAŠKA KOJA SE MOŽE TEŠKO OPRAVDATI I OBJASNITI

Sredinom 1986. godine izašla je serija marka povodom Evropskog prvenstva – Flying dutchman (FD) koje se odvijalo duž naših obala. Blok od 100 dinara ima u gornjem desnom uglu nacrtanu marku sa jedrilicama, a ostala površina prikazuje severni deo Kvarnerskog zaliva. Pored natpisa s oznakom vrednosti, nazivom države i događaja koji se markom obeležava, na crtežu s prikazom geografske karte, data su imena svega dva mesta sa obala Kvarnera, i to Rijeka i Mošćeničke Drage. Oznaka za Rijeku je na toj karti pomerenjena za više od 20 km na zapad, što, s obzirom na razmer prikazane geografske karte, nije malo. Rijeka se tako našla u Istri umesto u Hrvatskom primorju. Bilo bi lakše objasniti grešku da je prikazana karta ispunjena sa više naziva mesta, ali ovako, teško se može objasniti kako je izvršena provera probnih otisaka same marke. Opravdano se ljutimo kada drugi pogrešno prikazuju našu teritoriju u sličnim prilikama, ali da mi sami učinimo takav propust na grafički, toliko jednostavnoj geografskoj karti, može služiti samo kao dokaz naše aljkavosti i neodgovornosti i u ovoj oblasti našeg javnog života.

Ljiljan Kodelja

Vojin Višacki

LOGORSKA CENZURA U TZV. NEZAVISNOJ DRŽAVI HRVATSKOJ

Posle aprilskog rata 1941. godine i okupacije Jugoslavije, nacistička Nemačka i fašistička Italija pored već postojećih zatvora, organizovali su čitav sistem koncentracionih logora. Svi ti logori formirani su radi logorisanja onih koji su se na bilo koji način suprotstavljali naci-fašističkoj ideologiji i njihovom fizičkom i političkom teroru.

Posle proglašenja tzv. NDH 10. IV 1941, ustaške vlasti sprovode hapšenja i logorisanja po rasnoj i verskoj osnovi Srba, Jevreja i Roma, a po političkoj, komunista.

Da bi se to ozakonjeno sprovelo u delo, ustaše su formirale niz koncentracionih logora. Prema službenim podacima Crvenog krsta, ti logori su dobili različite nazive: konclogori, logori uništenja, sabirni logori, veliki zatvori-mučilišta, mesta masovnog ubijanja, kola smrti itd. Međutim, svima je bio isti cilj, ubijanje i likvidacija svih onih koji se nisu slagali ili su se suprotstavljali „novom poretku“. U ovom sistemu konclogora najpoznatiji su bili: Danica u Koprivnici, Lepoglava, Gospić, Lobograd, Jastrebarsko, Đakovo, a najveći Jasenovac i Stara Gradiška sa nizom njihovih stratišta.

Zapovedništvo sabirnih logora
u Jasenovcu

2275 K 25-8-1/41

Službeno
Prosto od poštarine.

u
ulica

FILATELISTIČKA DOKUMENTACIJA U okviru sakupljanja dokumentacione filatelije postoji „logorska pošta“, tema koja se bavi sakupljanjem, proučavanjem i razvrstavanjem tog retkog materijala. Tema logorske pošte može se razvrstati u tri grupe: pošta ratnih zarobljenika, interniranih lica i konclogora. Od ove tri grupe, najređa je pošta zatočenika konclogora iz tog razloga, što je mali broj bio ubijen. S obzi-

Šalje: zatočenik br.

ime i prezime: *ing Rudolf Horner*

Više, hvala ti na paketu na karti, zlatna mi i srebrna i Pfefferu Belisće na paketu.

Štaj mi i dalje zdrava. - Kalina J.

pozdrav svima.

1941

Dne

1941

Pisanje je nagrada za dobar rad i vladanje.

rom na to da je na našem području u toku rata postojao niz raznih logora i mučilišta, za sakupljanje ove pošte mogućnosti su velike, ali je, takođe, i materijala do naših dana ostalo malo. U većim logorima bila je mogućnost za pisanje veća, s obzirom na kapacitete logora (Jasenovac 3000-4000 logoraša dnevno) a i dozvola dopisivanja sa porodicama.

ORGANIZACIJA LOGORA Zajednička komanda svih logora bila je sve do 21. I 1943. „Ustaška Nadzorna Služba“, (UNS-a) kada je ona ukinuta, a njene nadležnosti prešle su na „Glavno ravnateljstvo za javni red i sigurnost“. Prvi ured (I)-političko odeljenje, donosilo je ili potvrđivalo odluke o logorovanju, a treći ured (III)-„Ustaška Obrana“, (UO), imao je pod svojom upravom sve konclogore na teritoriji NDH.

Naziv „Sabirni i radni logor Jasenovac“, usledio je Pavelićevom odredbom od 25. XI 1941. Međutim, ustanove i razne institucije NDH pišu „konclogor Jasenovac“. Prema tome, promena naziva sa dodatkom „radni“, nije prihvaćen, jer se nije radilo ni o kakvom radnom logoru već o konclogoru smrti.

Kad je, pak, reč o konclogoru Stara Gradiška, njegov zvanični naziv je „Ustaška Obrana, Zapovedništvo sabirnih logora Stara Gradiška“. Taj logor je bio tzv. „hrvatski logor“, a to znači da su u njemu bili, uglavnom, politički krivci, tj. najvećim delom komunisti.

ADMINISTRACIJA. Osnovana je u toku 1941/42, pa se kasnije razgranala i raširila. U logor Jasenovac dolazile su dve grupe zatvorenika. Prva je bila ona koju su sačinjavali upućivani sa redovnim odlukama o izrečenim kaznama. Druga grupa zatvorenika bili su masovni transporti. Prve je Zapovedništvo uvodilo u razne popise i kartoteku. Prema tome prva grupa je imala šansu da korespondira, a druga ne, jer je većina ubijana prvog dana posle pristizanja u logor.

Takođe, i logor Stara Gradiška vodio je kartoteku zatvorenika. Sama organizacija radnog odseka u ovom logoru istovetna je kao i u Jasenovcu.

VOJNOOBAVEŠTAJNA SLUŽBA „Zapovedništvo sabirnih logora Jasenovac„ osnovano je kao veza između III ureda i logora. Kasnije, kada je formiran I UOZ u Jasenovcu, u njegovom stožeru formirano je odeljenje I/C (vojno obaveštajna služba). Ta služba imala je svog udela u organizaciji cenzurne službe, i zadatak da, sem kontrole logoraša, vrši i kontrolu njihove korespondencije.

PISANJE PISAMA. Prema izjavi Ljube Miloša, komandanta svih logora, u odeljku „o postupku„ stoji: *„Postojalo je pravilo da svaki zatvorenik ima pravo na pisanje pisma svojoj najbližoj rodbini. Ali ovo se pravilo nije redovno primenjivalo. Kad je pisanje bilo dozvoljeno, postojale su posebne tiskanice na kojima se moglo napisati do dvadeset reči privatnog obiteljskog karaktera. Isto tako zatočenici su imali pravo na primanje paketa od svojih kuća...“*

POŠTA. Logorska pošta ima izvesne specifičnosti karakteristične za pojedine logore.

1.–U Jasenovcu, Staroj Gradiški i Lobar gradu upotrebljavane su za pisanje posebne logorske dopisnice. Sve nose otisak žigova mesne pošte i oznake logorske cenzure, sem Lobar grada na kojima nalazimo logorski žig umesto cenzurnog žiga. 2.–U Lepoglavi, Koprivnici i Đakovu upotrebljavane su logorske dopisnice a i obični špartani papiri za pisanje. Oni nose žigove mesnih pošta i cenzurnih punktova u pojedinim mestima primaoca, bez logorske cenzure.

Treba naglasiti da je 3205 logoraša primilo pakete preko paketarnice do kraja 1944.godine.

Takođe, postoji spisak 553 logoraša koji su pisali dopisne karte iz konclogora Stara Gradiška 9.IV 1942.godine (Jevrejski istorijski muzej Beograd).

CENZURNI ŽIGOVI. Pošto ćemo izneti podatke o cenzurnim žigovima u logorima Jasenovac i Stara Gradiška, daćemo podatke o vremenu postojanja logora. Prvi logoraši su počeli pristizati teretnim vagonima na železničku stanicu Jasenovac 20.i 21.VIII 1941. Kad je uhodana fabrika smrti u Jasenovcu, već je bila polovina novem-

bra 1941.godine, koja je radila sve do 23.IV 1945. kad je logor prestao postojati (2.V 1945. u logor su ušle jedinice 1.armija). Logor Stara Gradiška počeo je da funkcioniše početkom 1942, a već početkom jeseni 1944. počelo je sa likvidacijom, da bi 23.IV 1945. ušle u logor jedinice 2.armije.

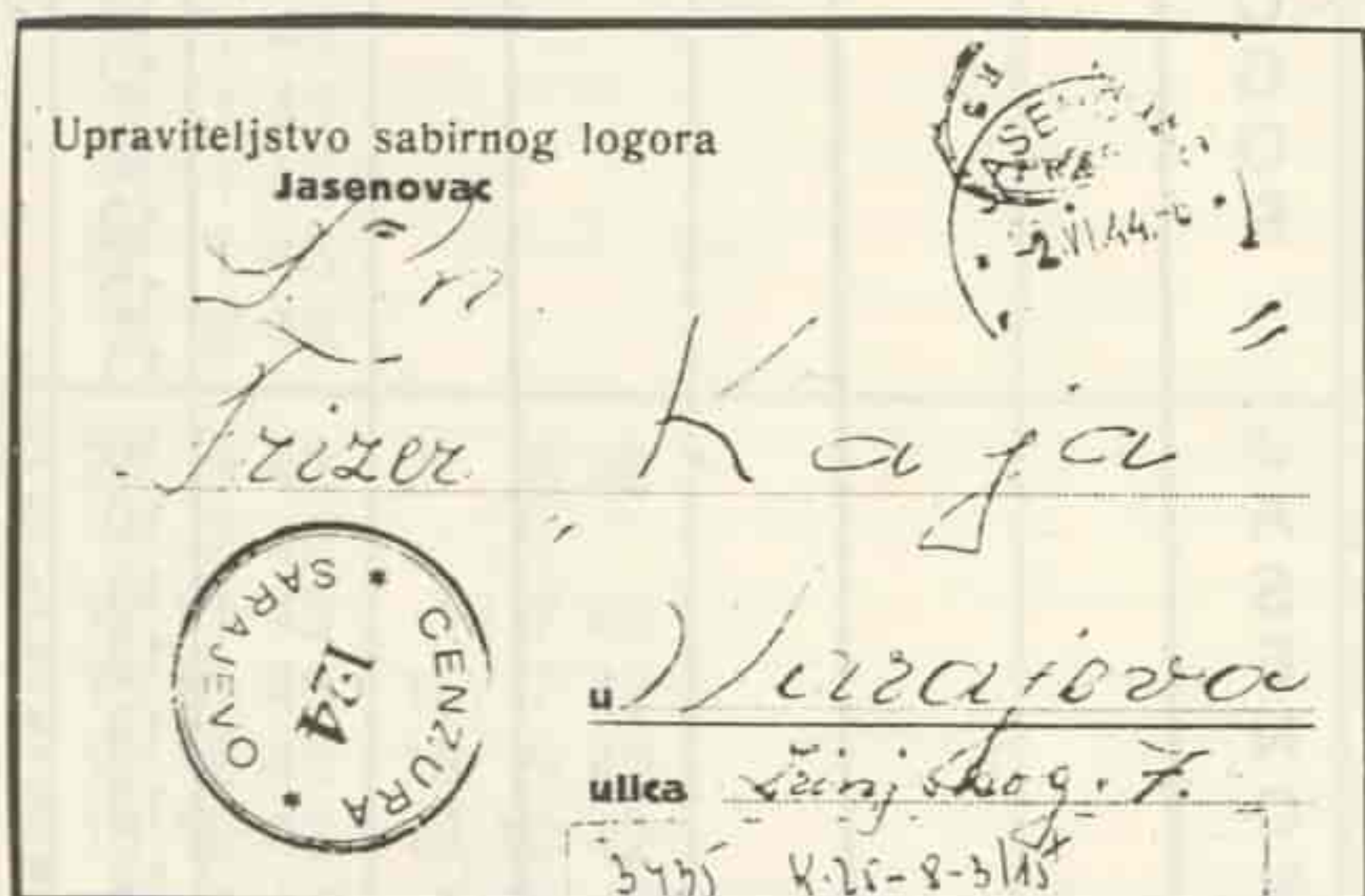
Upotrebljavana su dva tipa cenzurnih žigova:

1.–Elipsasti s tekstom „službeno pregledano„ i ustaškim amblemom u sredini (sl.1).

2.–Elipsasti s tekstom „službeno pregledano„ i ustaškim amblemom u sredini i slovima „R„ i „S„ (sl.2).

Za žigosanje upotrebljavane su: plava, crvena, zelena, ljubičasta, ljubičasto-plava i ljubičasto-crvena boja.

U tabeli je prikazana sva pošta po datumima koju je autor imao prilike da vidi. Pošta je razvrstana prema tipu i boji žiga.

Prema podacima koje nam pruža tabela poslate pošte iz logora Jasenovac i Stara Gradiška, možemo u zaključku prihvatiti ove činjenice:

- 1.– Da su karte za dopisivanje bile cenzurirane žigovima cenzure prema (sl.1 i 2),
- 2.– Da je za žigosanje upotrebljavana razna boja od plave do ljubičasto-crvene,
- 3.– Najređa boja upotrebljavana za žigosanje je plava, a najčešće ljubičasta,
- 4.– Cenzurni žig sa oznakama „R„ i „S„ je redak i nalazi se u crvenoj i ljubičastoj boji. Žig bez ovih slovnih oznaka često je u zelenoj i ljubičastoj boji, i
- 5.– Redi cenzurni žig nalazi se u 1942.godini i u početku 1943.godine.

Filatelista

	plav	crven		zelen	ljubičast		ljubičas- to-plav	ljubičas- to-crven
	sl.1	sl.1	sl.2	sl.1	sl.1	sl.2	sl.1	sl.1
L O G O R J A S E N O V A C	12 4 43	1 6 42	2 5 42	1 8 42	16 1 43		10 4 43	10 2 43
	19 6 43	27 5 43	2 5 42	1 8 42	10 2 43		10 4 43	11 3 43
	20 6 43		3 5 42	1 8 42	11 2 43		19 6 44	25 4 43
			13 5 42	19 8 42	8 3 43		23 9 44	1 5 43
			16 5 42	19 8 42	10 3 43		7 4 45	5 5 43
			31 5 42	2 9 42	12 3 43			17 5 43
			20 6 42	4 9 42	12 3 43			28 5 43
			20 6 42	16 10 42	15 3 43			23 9 43
			21 6 42	28 10 42	20 3 43			23 9 43
			4 7 42	29 10 42	3 4 43			23 9 43
			15 7 42	31 10 42	15 4 43			24 9 43
			15 7 42	31 10 42	13 6 43			
				14 11 42	23 9 43			
				14 11 42	24 9 43			
				15 11 42	27 9 43			
				16 11 42	8 11 43			
				10 12 42	11 11 43			
				11 12 42	13 11 43			
				11 12 42	14 11 43			
				14 12 42	21 11 43			
				12 1 43	2 12 43			
				12 1 43	4 12 43			
				12 1 43	12 12 43			
				12 1 43	20 12 43			
				13 1 43	1 1 44			
				10 3 43	8 1 44			
				10 3 43	10 1 44			
				13 5 43	11 1 44			
				13 5 43	12 1 44			
				13 5 43	20 1 44			
				13 5 43	20 1 44			
				14 5 43	1 2 44			
				14 5 43	1 2 44			
				15 5 43	10 2 44			
				15 5 43	20 2 44			
				15 5 43	28 2 44			
				10 6 43	15 3 44			
				2 7 43	20 3 44			
				9 7 43	21 3 44			
					30 3 44			
				30 3 44				
				30 3 44				
				14 4 44				
				17 4 44				
				20 4 44				
				29 4 44				
				29 4 44				
				15 5 44				
				15 5 44				
				29 5 44				
				30 5 44				

Filatelista

L O G O R J A S E N O V A C					30 5 44		
					31 5 44		
					4 6 44		
					9 6 44		
					18 6 44		
					20 6 44		
					20 6 44		
					28 6 44		
					2 7 44		
					6 7 44		
					10 7 44		
					20 7 44		
					20 7 44		
					31 7 44		
					10 8 44		
					11 8 44		
					27 8 44		
					10 11 44		
					22 11 44		
					24 11 44		
					6 12 44		
					7 12 44		
					24 12 44		
					28 12 44		
					8 1 45		
					8 1 45		
					8 1 45		
					22 1 45		
				8 2 45			
L O G O R S T A R A G R A D I Š K A			19 12 43	28 9 43	27 6 42		
			1 2 44	1 7 42			
				12 11 43	1 7 42		
				18 11 43	15 7 42		
				10 12 43	18 9 42		
				10 12 43	16 10 42		
				1 1 44	4 11 42		
				2 2 44	18 12 42		
				9 2 44	11 3 43		
				13 4 44			
				27 4 44			
				1 5 44			
				8 6 44			
				8 6 44			
				24 6 44			
				30 6 44			
				30 6 44			
				10 8 44			
				2 9 44			
				10 9 44			
				17 9 44			
				27 9 44			
			5 10 44				

ŽENE KAO KREATORI MARAKA

Iako je filatelija pretežno „muški hobi“, treba objektivno konstatovati da i žene sve više pokazuju interesovanje. U svetu i u nas, ima dosta primera da žene učestvuju u sakupljanju poštanskih maraka. Ovih dana je, na primer, objavljeno da su u Valjevu, među 99 organizovanih filatelista, 22 žene, što zvuči ohrabrujuće. Drugi primer je poznato FD „Virje“, iz malenog Virja u Podravini, u kome ima nekoliko izričito aktivnih filatelistkinja, koje učestvuju na izložbama i prate sva kretanja u filateliji. Razume se, moglo bi se naći još sličnih primera, ali ipak, manje-više, usamljenih, jer filatelija među našim ženama još uvek nije šire zastupljena.

U svetu, međutim, ima dosta interesovanja za filateliju. U SR Nemačkoj, npr., krajem prošle godine osnovano je Društvo filatelistkinja, koje u članstvo prima isključivo žene, tako da ih već ima oko 900 organizovanih. U Bugarskoj je prošle godine održana nacionalna izložba za eksponate žena kolekcionara maraka, a u njihovom „Filatelističen pregled“, žene aktivno saraduju i raspravljaju.

Međutim, poslednjih godina zapaža se da se u pojedinim zemljama žene sve češće javljaju i kao kreatori, što je sasvim logična posledica njihovog uključenja u filateliju. Sve su to, uglavnom, akademske slikarke ili grafičarke, od kojih su neke stekle solidan renome i već se javljaju u kontinuitetu. Navešćemo ovde imena tih kreatorki maraka u nekoliko zemalja sveta, čije se ime sve češće može sresti:

Australija – Christine Stead,

Austrija – Auguste Böcskör, Maria Laurent,

Belgija – Anne Vishnyevski-Welge, Désiré Roegist,

Velika Britanija – Lynda Gray, Yvonne Gilbert,

Ostrvo Gernsi – Wendy Bramall,

Danska – Lisbeth Gasparsky,

Egipat – Lydia Farid,

Zimbabve – Rose Ridgen,

Indija – Dipora Dey (grafičarka),

Italija – Ritta Morena,

Monako – Géraldine Sadlier,

DR Nemačka – Ursula Abramowski-Lautenschlager,

SR Nemačka – Karin Blume-Zander, Ilene Federsen, Antonia Gräschberger, Elisabeth v. Janota-Browski, Helge Regenstein, Silvia Runge, Erna de Vries, Doris Schlüter-Casse,

San Marino – Maria Schultz,

Finska – Eeva Oivo,

Francuska – Huguette Saincon,

Holandija – Irene Klinkenberg, Nicole Schawenburg, i

Švedska – Lotta Frost, Eva Ede Sunesson.

Spisak iz 20 zemalja sa 34 kreatorke sačinjen je na osnovu novijih vesti u određenim filatelističkim listovima ili filatelističkim rubrikama više stranih listova i drugih izvora. Svakako, spisak bi mogao znatno da se proširi u daljem traganju po izvorima. Činjenica je, međutim, i to je za ovu temu bitno, da su žene ovim putem „prodrle“, u produkciju maraka, da je njihovo učešće zapaženo i da je filatelija na putu da ne bude više „muški hobi“, kako u pogledu kolekcionarstva tako i profesionalno u pogle-

du kreatorstva. Ženama se već poveravaju likovna rešenja tako važnih maraka kao što je u Velikoj Britaniji serija o kralju Arturu i vitezovima njegovog „okruglog stola“, (*Yvonne Gilbert*), u SR Nemačkoj serija o Halejevoj kometi (*E. von Janota-Bzowski*), u Belgiji jubilarna marka povodom 25-godišnjice braka kraljevskog para (*A. Vishnyevski-Welge*) i sl.

U našoj zemlji među kreatorima maraka, žensko ime prvi put se pojavilo na markama za vazдушnu poštu, puštenim u prodaju 15.juna 1956. Kao kreatori navedeni su Ida i M.Čirić, koji su za 24.oktobar 1956.godine kreirali i šest sportskih maraka. I sportske marke u prodaji od 26.juna 1959. i 25.aprila 1960.godine kreirali su Bojana Spremo i naš dugogodišnji glavni kreator Andrija Milenković. U oba slučaja žene, ipak, nisu radile samostalno, nego u „tandemu“, a karakteristično je da se, u stvari, radi o dva slikarska bračna para. To bi bilo, uglavnom, sve kod nas za sada, jer nema podataka da je izrada maraka bila

poverena još nekim našim kreatorkama. Relativno davno je to bilo, pa se danas niko toga ne seća, te nije jasno ime autora šest folklornih maraka iz 1957. godine (kataloški brojevi 700–705), gde stoji „nacrt Z.Sertić“, što bi po stilu „Jugomarkinog“, kataloga moglo da bude žensko ime, dok za muškarce uvek stoji prezime u drugom padežu. Verovatno će se to u sličnom istraživanju na ovu temu kasnije razjasniti. Specifičan slučaj je sa markama za naše serije „Radost Evrope...“ iako se ne radi o profesionalcima ni o formiranim ličnostima, a još manje o stvarnim kreatorima. Ali, ipak, to zaslužuje da bude zabeleženo. Kao što je poznato, još od 1963. godine

svakog oktobra izdaju se marke povodom Dečje nedelje, koje stručnjaci definitivno obrađuju po originalnim idejnim crtežima dece (1962. je korišćen nacrt N.Masnikovića), da bi se od 1974. prešlo na marke povezane sa VI dečjim susretima „Radost Evrope“, u Beogradu, što je već postalo beogradska tradicija. Te marke se rade po crtežima jednog ili dva jugoslovenska deteta i jednog deteta iz neke od zemalja učesnica u toj manifestaciji. Zanimljivo je da su ti mladi, a možda i budući kreatori, uglavnom devojčice, pa se i to može uvrstiti u ovu našu temu. U 1986. godini RO „Jugomarka“, i „Politikin zabavnik“, priredili su dva konkursa za decu za izradu maraka međunarodnog značaja. Na jednom od njih glavna nagrada dodeljena je, takođe, devojčici (o čemu bi vredelo i zasebno pisati, da ostane zabeleženo).

Ratko Filipović

На Генералној конференцији УНЕСКО-а, новембра 1985. године у Софији, прихваћена је Резолуција о проглашењу Вукове годишњице значајном светском годишњицом.

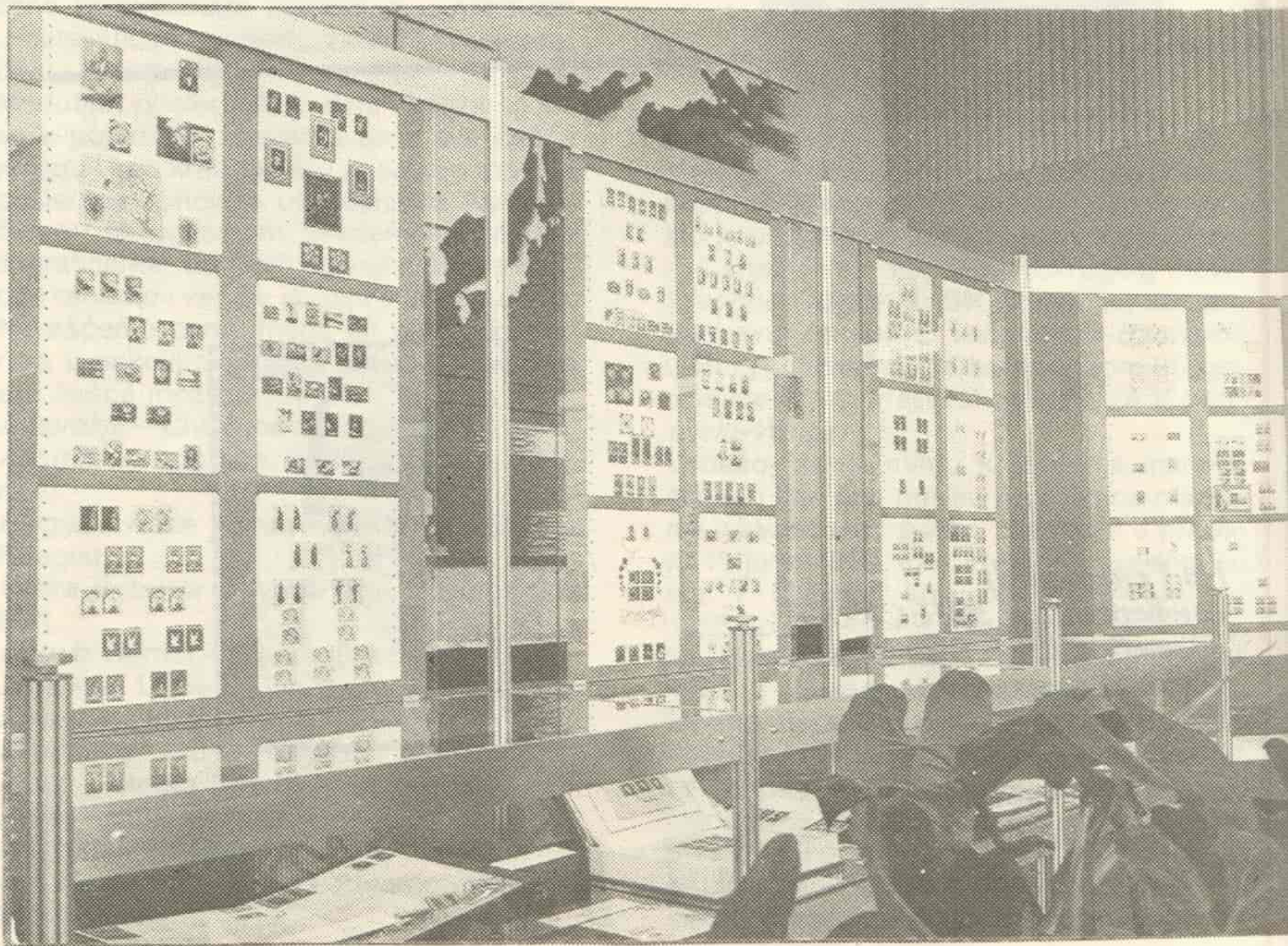
FILATELISTIČKA IZDANJA MEMORIJALNOG CENTRA JOSIP BROZ TITO U 1986. GODINI

Zbirka filatelističkih izdanja, koja memorijalni centar *Josip Broz Tito* već tradicionalno izdaje povodom Dana mladosti, organizovanja izložbi, naučnih skupova, simpozijuma i sl., obogaćena je u 1986.godini sa dva prigodna koverta i maksimum kartom.

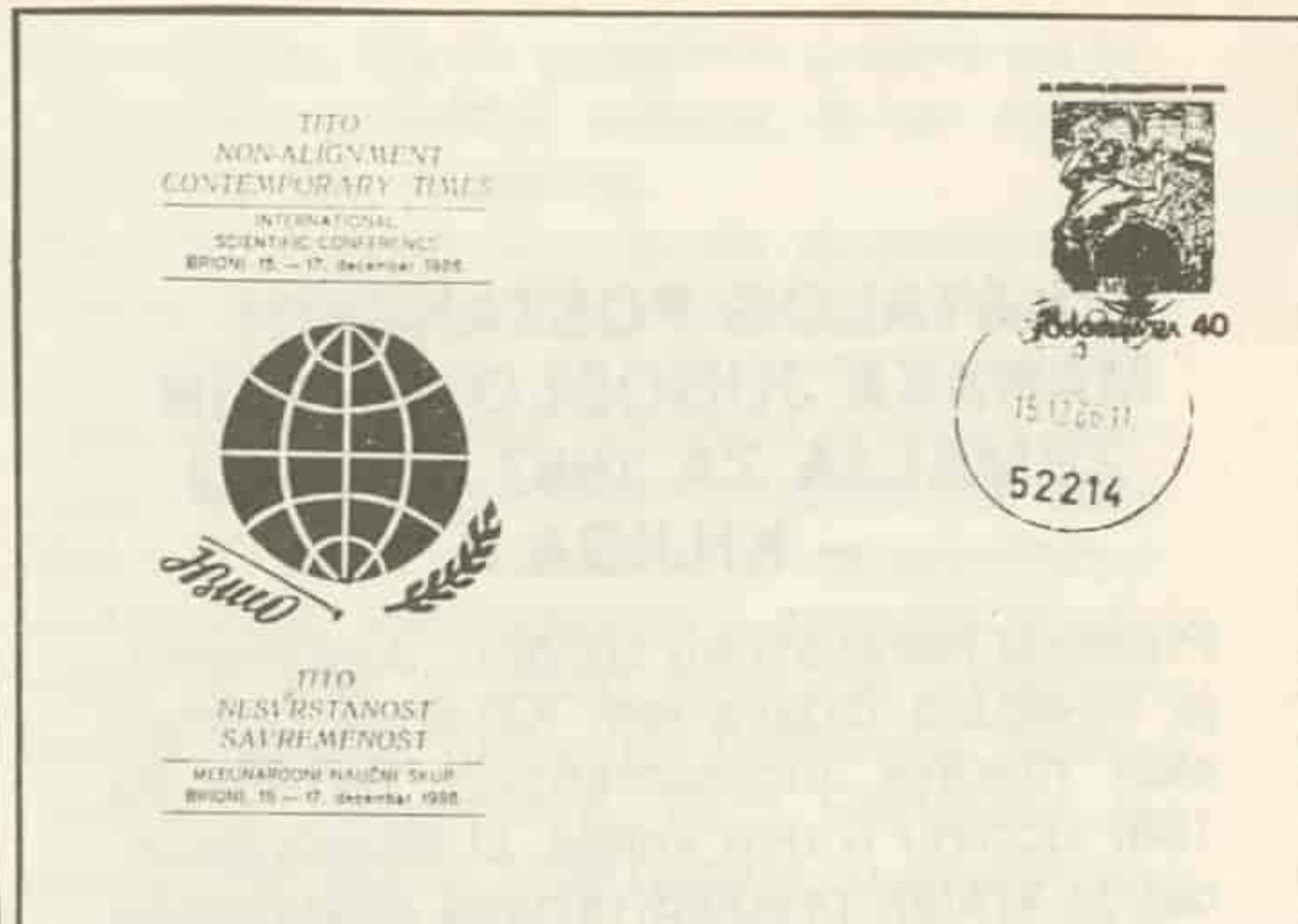
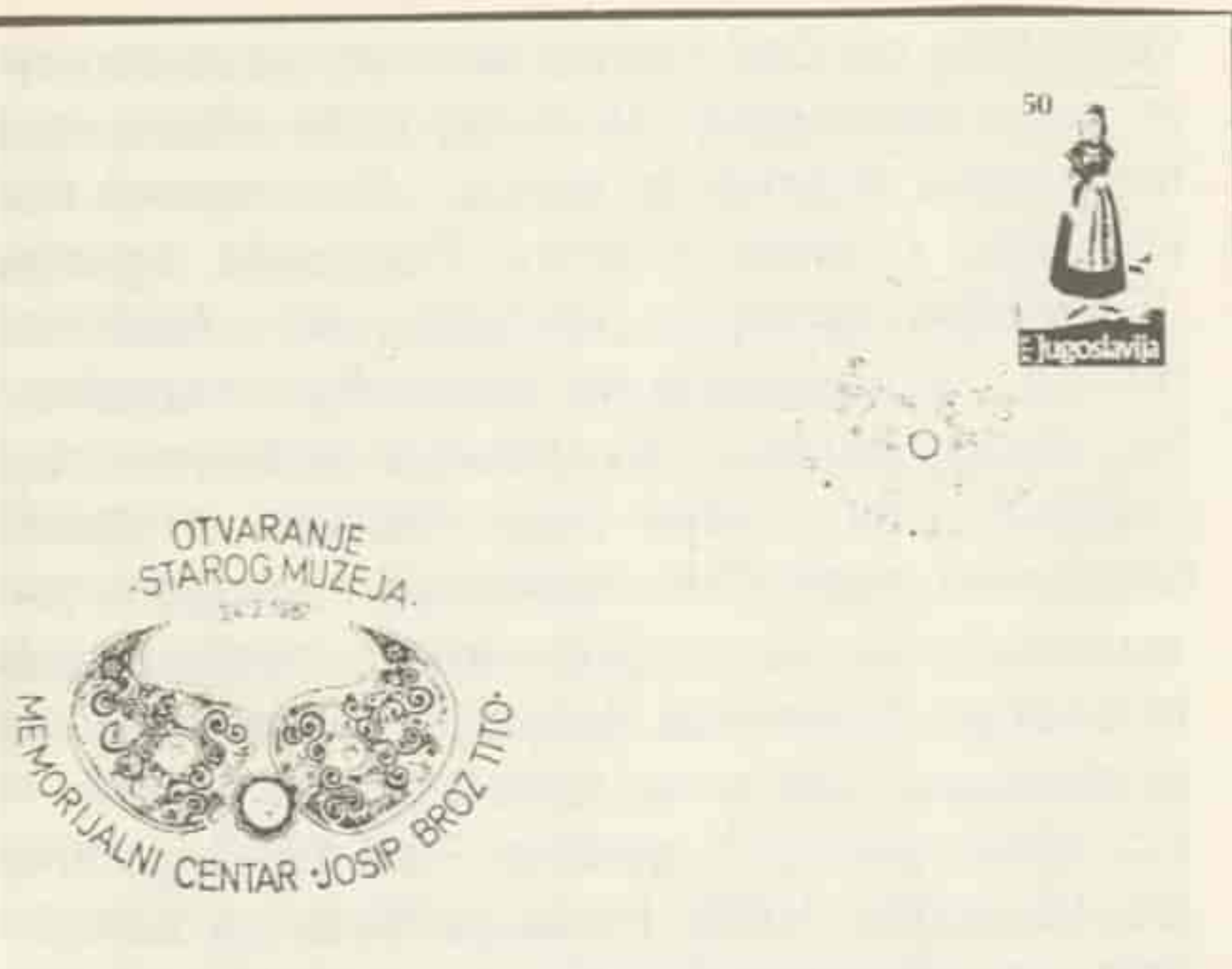
Dvadeset četvrtog maja 1986. Memorijalni centar izdao je maksimum kartu sa likom predsednika Tita za radnim stolom, reprodukciju slike u ulju akademskog slikara Safeta Zeća, sa identičnom markom u izdanju *RO Jugomarka*. S obzirom na to da je promocija prigodne poštanske marke održana istog dana u Muzejskom prostoru u Zagrebu, polovina tiraža od 1000 komada žigosana je prigodnim žigom Prvog dana Zagreba, dok je drugi deo žigosan prigodnim žigom Beograda. Tim povodom u muzejskom prostoru organizovana je i prigodna izložba na temu *Tito u filateliji*.

Iz štampe je 15.septembra 1986. izašao i prigodan koverat sa prigodnim žigom povodom izložbe *Muzeja 25.maj*. Na kovertu je reprodukovana Zlatna plaketa, rad akad.vajara Vladete Petrića povodom Prve konferencije nesvrstanih zemalja u Beogradu 1961. Autor žiga je Ljubinko Grujić, savetnik za publicističku delatnost Memorijalnog centra. Koverat je izdat u tiražu od 1000 komada.

Povodom međunarodnog naučnog skupa *Tito-nesvrstanost-savremenost* održanog na Brionima od 15. do 17.decembra 1986. Memorijalni centar izdao je prigodan filatelistički koverat u tiražu od 1000 komada. Na kovertu je reprodukovan simbol naučnog skupa s tekstom na engleskom i srpskohrvatskom jeziku. Žigosan je redovnim žigom pošte Brioni od 15.decembra, na dan otvaranja naučnog skupa. Autor idejnog rešenja za koverat je Ljubinko Grujić.

Imajući u vidu ogroman broj posetilaca Memorijalnog centra, interes i popularnost naročito omladine za filatelistička izdanja koja ovaj centar izdaje, planirana su odgovarajuća izdanja i u 1987. godini.

Stalnom izložbenom postavkom etnografske zbirke u Starom muzeju, Memorijalni centar *Josip Broz Tito* otvorio je 24. februara 1987. za svoju poslednju muzejsku jedinicu u Beogradu. Tim povodom izdat je prigodan koverat s prigodnim žigom u tiražu od 1000 komada. U žigu i na kovertu reprodukovana je stilizovana predstava pafte – čestog elementa na ženskim narodnim nošnjama. Na kovertama su nalepljene marke s predstavama narodnih nošnji SFR Jugoslavije. Autor idejnog rešenja za koverat i žig je Ljubinko Grujić.

U maju 1987. godine Memorijalni centar izdaće maksimum kartu sa likom Josipa Broza Tita i prigodnom markom koju povodom Dana mladosti izdaje *RO „Jugomarka“*. Takođe, u istom mesecu pojaviće se prigodan koverat povodom izložbe *TITO-PARTIJA*, koju Memorijalni centar organizuje povodom 50-godišnjice dolaska Josipa Broza Tita na čelo Partije, dok će se jedno izdanje pripremiti i povodom održavanja simpozijuma na tu temu u septembru u Kumrovcu.

Momo Cvijović, kustos

BALKANFILA XI

Međunarodna filatelistička izložba balkanskih zemalja „BALKANFILA XI“, održaće se u Novom Sadu od 19. do 26. septembra 1987. Za nacionalnog komesara određen je Jordan Peševski. Filatelisti, koji žele da učestvuju na izložbi sa svojim zbirkami, treba da se pojave preko svog saveza koji će sve pretprijave dostaviti Organizacionom odboru najkasnije do 1. aprila og. U roku od jednog meseca, tj. do 1. maja biće obavešteni svi oni čije su zbirke prihvaćene za izlaganje. Napomenimo da svaka zemlja učestvuje sa 25 zbirki po 5 vitrina, odnosno 80 izložbenih listova za svaku zbirku.

KATALOG POŠTANSKIH MARAKA JUGOSLOVENSKIH ZEMALJA ZA 1987.GODINU – KNJIGA II

Protekle filatelističku sezonu „Jugomarka„ je obeležila izdavanjem Kataloga poštanskih maraka jugoslovenskih zemalja za 1987.godinu u dve knjige. U drugoj knjizi, dat je kratak pregled razvoja poštanskog saobraćaja u NOB-u, pokušaji izdavanja maraka u toku rata i neke zanimljivosti oko organizacije poštanskog saobraćaja u tim, izvanrednim prilikama. Hronološki su, takođe, katalogizirana izdanja ZJPTT do 1944.godine do 15.marta 1986.godine.

Namera izdavača je bila da u što kraćem roku registruje promene cena tamo gde su one nastupile i mogle da promene odnose realne ponude i potražnje. Naravno, u odmeravanju tih odnosa i proceni tendencija, novi katalog nije uzimao u obzir poremećaje do kojih je, ponekad, dolazilo na tržištu maraka izazvanih veštačkim putem od trgovaca iz zemlje i inostranstva.

Ipak, kada se govori o našem katalogu, samo po sebi se nameće poređenje sa odgovarajućim katalogima u inostranstvu, pa i u nas, i pri tome se, najčešće, kao uporedni materijal navode katalogi *Iver*, *Mihel*, *Cumštajn*, pa i naša *Jugoslavika moderna*. Osnovna razlika između kataloga „Jugomarka„ i drugih kataloga koji obrađuju područje jugoslovenskih zemalja jeste u tome što iza našeg zvaničnog kataloga stoje službeni organi izdavača poštanskih maraka, što nije slučaj sa ostalim katalogima sa kojima se vrši upoređenje. Prema tome, i obaveze našeg izdavača prema naručiocima i korisnicima su drugačije, jer moraju da odgovore određenim zahtevima namenjenim da zaštite našu poštansku marku i održe trajno zanimanje za sakupljanje poštanskih maraka jugoslovenskih zemalja. Ali, u takvom nastupu i organizaciji, uloga kataloga ne iscrpljuje se time što će prikazati hronološkim redom sav izdati materijal sa naznačenim cenama. Od kataloga se očekuje da da iscrpnija obaveštenja o pojedinim izdanjima, visok tehnički kvalitet i stručnu obradu tekstova koji se objavljuju uz reprodukcije maraka i njihov tehnički opis.

Što se tiče katalogizacije, očekivanja da će konačno biti zabeleženi neki osnovni

varijeteti, pa čak i neke sasvim nove emisije, nisu ispunjene. Ni ovog puta nisu katalogizirane marke iz serije „Spomenici revolucije„ u ofset–štampi. Redovna izdanja „Turistički motivi„, poznata kao „fosforni nanos„, objašnjena su samo kao napomena /drugi katalogi to izdanje temeljno obrađuju/, neki nazivi boja, podaci o upotrebljenim papirima, zupčanju i drugom jesu takvi, da se u njima teško može snaći prosečan filatelista. Uopšte, u Katalogu se primećuju, uslovno rečeno, dve celine – od 1944. do 1975.godine i od 1976.godine do 15.marta 1986, kada je Katalog zaključen za štampu. Naime, u „prvom„ delu, obrađene su specifičnosti kod pojedinih izdanja /postojanje nezupčanih serija, ob-

rnuti pretisci, greške u tekstu na markama, preporuka za atestiranje, postojanje – kod nekih izdanja – posebnih albuma, numeracije blokova, nepostojanje oznaka vrednosti marke i drugo/ što interesuje filateliste kao sakupljače, istraživače, pa i kupce, a trebalo bi da specifični primerici i deo tiraža cene, u načelu, mnogo više nego potpuno ispravne i korektno izrađene marke.

Nigde u katalogu nisu istaknuta posebna izdanja pojedinih maraka, često vrlo tražena, pa, prema tome i skupa, kao što su ministarski albumi, iako se pouzdano zna da su štampani i izdavani, pa čak i ka-

talogizirani na izložbama i prilikom drugih filatelističkih manifestacija /ministarski albumi su najčešće rađeni u dvadesetak primeraka i davani kao pokloni istaknutim društveno–političkim ličnostima iz naše zemlje i inostranstva, što ne znači da nji-

hovo postojanje treba skrivati, pogotovu što je jedan broj javno prikazan na nekim izložbama u nas i u inostranstvu/. Tako, u Katalogu Muzeja 25.maj, izdatom povodom izložbe filatelističke zbirke druga Tita, navedeni su pojedini ministarski albumi: prigodno izdanje povodom sedamdesetog rođendana maršala Tita, prigodno izdanje povodom osamdesetog rođendana druga Tita, prigodno izdanje povodom godišnjice bitke na Neretvi, prigodno izdanje povodom akcije za spasavanje nubijskih spomenika, prigodno izdanje povodom sedamdesete godišnjice rođenja Edvarda Kardelja promene naziva mesta Ploče u Kardeljevo, prigodno izdanje povodom manifestacije „Crveni barjak„ 1979.godine, Evropa-CEPT 1980.godine, šezdeseta godišnjica SKJ i SKOJ-a, prigodno izdanje povodom sedamdesetpetog rođendana maršala Tita. Izložbeni materijal je katalogizirao naš poznati filatelista Jovan Reljin, koga je trebalo konsultovati prilikom sastavljanja kataloga „Jugomarke„. Doduše, u uvodnim napomenama „Jugomarke„, na početku druge knjige Kataloga, stoji da su na obradi kataloga saradnjom i konsultacijom učestvovali naši poznati stručnjaci.

Pored navedenog, nisu obrađeni i neki provereni varijeteti od kojih ću navesti samo neka: kat.br. 1870 /Boro i Ramiz/- na delu tiraža – peta marka u tabaku, ispod oblaka ima beli kružić; kat.br. 1921 – /Olimpijski blok/ – na delu tiraža – na karti Jugoslavije, u rejonu Prekomurja, postoji beli kružić; 1997 /Josip Broz Tito/ – na delu tiraža – dvadesetprva marka u tabaku na desnoj strani okvira slike ima crnu tačku. Ovde ne bih spominjao već legendarni „krstić„ na marki iz serije „Dunavska konferencija„ iz 1979.godine, kat.br. 1698 i mnogobrojne primere pomerenih pretisaka na redovnim izdanjima „Turizam„, koji su u nekim slučajevima drastični /kat.br.2030, Omiš, sa pretiskom 3 dinara na 0,35 dinara, kod koje je pretisak toliko pomeren da su potpuno čitljive obe vrednosti/. Takve i slične varijetete trebalo bi navesti u Katalogu jer, upravo, od Kataloga filatelisti očekuju potvrdu svojih istraživa-

nja i napora. Da ne govorimo o tome da bi i vrednost pojedinih izdanja, ili bar njihovog dela, bila drugačija.

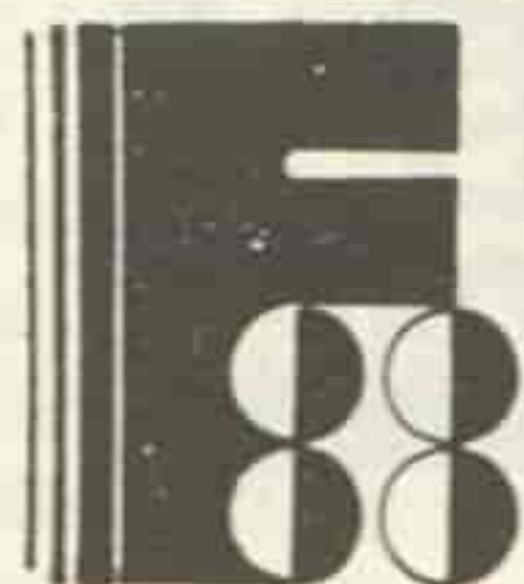
Na kraju, naveo bih i to da je poštanska marka za R.O. „Jugomarka„, filatelističke poštanske šaltere, pa i za same filateliste roba koja se kupuje i prodaje prema Katalogu i cenama utvrđenim u njemu, pa, utoliko pre, treba voditi računa i o pravilnoj i svestranijoj katalogizaciji i proceni vrednosti te robe. U prilog tome ide i intervju druga Nenada Kilibarde, tadašnjeg direktora R.O. „Jugomarke„, listu „Filatelista„ u broju 188/189 iz 1980.godine, u kojem između ostalog kaže: „Katalog pripremaju radnici „Jugomarke„ u saradnji sa pojednim filatelistima–priznatim stručnjacima i poznavacima pojedinih oblasti naših izdanja. Svi oni su dobri poznavaci naših maraka i njihovog kretanja na tržištu u nas i u svetu. Katalog daje sve ove u pitanju pomenute podatke... Poštanska marka je, pre svega, sredstvo plaćanja poštanske usluge. Samo na filatelističkom šalteru ona je roba...“

Dakle, ako se varijeteti posebno cene, treba ih navesti. Tim pre što su varijeteti, najčešće, skuplji od običnih primeraka. To se može odmah uočiti i iz samog tog kataloga na nekoliko obrađenih primera /kat.br.411 i 411a – razlika u ceni je 7.485 dinara; kat.br.430 i 430a – razlika u ceni je 4.900 dinara; kat.br.1129 i 1129a – razlika u ceni je 14.920 dinara/.

Inače, priređivači Kataloga tehnički su dobro obavili svoj posao, a štampanje kataloga u boji, znatan doprinos našoj filateliji.

Milan V.Petković

„U dvobroju 198–199, u članku Stanka Novakovića „Šta je istina o Lovrencu Koširu„ pomenut je, a u broju 201, u članku „Međunarodni statut maksimafilije„ potpisan kao autor prevoda V.Petković. Radi se c našem saradniku i filatelisti Milanu V.Petkoviću. Izvinjavamo se za grešku. Uredništvo.“

FINLANDIA 88

FILATELIAN MAAILMANNÄYTTELY – FILATELISTISK VÄRLDSUTSTÄLLNING
 WORLD PHILATELIC EXHIBITION – PHILATELISTISCHE WELTAUSSTELLUNG
 EXPOSITION PHILATELIQUE MONDIALE – EXPOSICION FILATELICA MUNDIAL
 HELSINKI 1.–12.6.1988

USPEO NASTUP JUGOSLOVENSKIH MAKSIMOFILISTA

U rumunskom gradu Brašovi održana je 1986. od 28. septembra do 4. oktobra Druga balkanska izložba maksimofilije pod imenom Balkanmaks-86, na kojoj su uzeli učešće maksimofilisti iz Rumunije, Grčke, Jugoslavije i Bugarske, dok turski izlagači nisu nastupili, mada su bili prijavljeni. Albanija je, međutim i u pogledu filatelije i nje-ne grane maksimofilije nerazvijena, pa ne učestvuje. Jugoslovenska maksimofilija ima svoje prapočetke u periodu između dva rata, da bi u prvim posleratnim godinama doživela snažan zamah u Beogradu (nosioci su bili Izmail Njižnički i inž. Cvetko Stefanović) o čemu je beogradski časopis Filatelista u to vreme doneo više napisa.

Maksimofiliju u nas je u narednim decenijama stagnirala. Nasuprot tome, Rumunija i Grčka a dobrim delom i Bugarska, imale su poslednjih decenija omasovljenu maksimofiliju. Posebno treba istaći Rumuniju, koja u svetu, zajedno sa Francuskom, uživa glas vodeće zemlje, a dr Valeriu Neaga, poznati maksimofilista, nalazio se na čelu komisije Međunarodne filatelističke federacije (FIP). Grčka je bila, na primer, organizator prvog susreta balkanskih maksimofilista u Atini pre više od dve godine pod imenom „Balkanmaks (Balkanmax I)“. U takvoj konstelaciji snaga maksimofilije, našla se grupa izlagača iz Jugoslavije na ovom prošlogodišnjem značajnom susretu u Brašovu. Već u samom startu, zbog smrti inž. Vladimir Vujošević, izostao je eksponat ovog poznatog filateliste, a drugi eksponat (od deset eksponata u konkursnoj klasi) morao je biti preveden u vankonkursnu klasu. Ovaj eksponat imao je vidan uspeh u Atini, pa je to dopri-

nelo da se oslabi snaga tima (mada je taj eksponat dobio priznanje kroz posebnu nagradu). I pore toga, doajen jugoslovenske maksimofilije, Janez Plevel iz Ljubljane, pribavio je veliki trofej (sada većš drugi u rangu ove izložbe) nagradu Saveza filatelista Rumunije uz posebnu pohvalu žirija i veliku Vermej medalju. Eksponat Plevela je potpuno identičan sa prvom nagradom koju je dobio dr Ivanescu iz Bukurešta, kada je u pitanju i medalja i dodeljena nagrada i priznanje žirija. Po oceni predsednika žirija Fausta Lodije iz Italije, primat je dat rumunskom eksponatu. Pored ove medalje i nagrade u takmičarskoj grupi, jugoslovenski izlagači osvojili su četiri velike srebrne medalje, među kojima su tri s posebnom pohvalom žirija i dve s posebnim nagradama, te jednu posebnu i dve brončane medalje. U klasi literature naš časopis „YU-CM„ osvojio je srebrnu medalju.

Početničke greške i sticanja iskustva ima svoju cenu. I da tri poslednja u plasmanu naša eksponata nisu imali veliki propust u kombinovanju klasične filatelije sa maksimofilijom i mešanju nežigosanih maraka sa objektima maksimofilije, tvrdimo da bi jugoslovenski izlagači zauzeli čak visoko drugo mesto na izložbi. U svakom slučaju jugoslovenska maksimofilija dobila je novu afirmaciju u međunarodnim okvirima i počela da stiče ugled koji će u narednim izložbama morati da opravdava daljim uspesima kroz kvalitet i masovnost.

Na izložbi u Brašovi, Jugoslaviju je, kao delegat, predstavljao Jordan Peševski iz Beograda, a član žirija i Komesar izložbe bio je dr Branislav Novaković iz Beograda. Savez filatelista Jugoslavije, koji je upravo bio u restauraciji, poslove za ovu izložbu poverio je Savezu filatelista Srbije. Na izložbi su izlagali maksimofilisti iz Saveza filatelista Srbije (pet izlagača), iz Hrvatskog filatelističkog saveza (četiri izlagača) i Filatelističkog saveza Slovenije (jedan izlagač).

Dr B. Novaković

HAFNIA 87

Od 16. do 25. oktobra ove godine u Kopenhagenu će se održati Svetska filatelistička izložba HAFNIA 87. Iz Biltena broj 1 ove izložbe, prenosimo kraći tekst o najstarijem filatelističkom društvu u zemlji, domaćinu Svetske izložbe.

...

Razlog zbog kojeg je FIP poverila organizaciju Svetske filatelističke izložbe Danskoj Filatelističkoj federaciji 1987. godine, bio je zbog toga jer prvi filatelistički klub u toj zemlji slavi u 1987. godini svoju stogodišnjicu. Zato nam se čini zanimljivim u najkraćem istorijat Kopenhagenskog filatelističkog kluba (KPK).

Ranih osamdesetih godina devetnaestog veka nekoliko danskih filatelista učlanilo se u nemačko filatelističko društvo osnovano u Drezdenu 1877, a januara 1885. dvadesetsedam sabirača poštanskih maraka osnovalo je „Kopenhagenski ogranak“, tog drezdenskog društva sa svojim časopisom „Filatelista“, (Der Philatelist) kao glasilom kluba. Zbog nesporazuma sa Drezdenskim društvom, „Kopenhagenski ogranak“, se raspao u proleće 1887. godine.

„Kopenhagenski filatelistički klub“, ili KPK osnovalo je 22. novembra 1887. dvadesetpet kolekcionara. Dugo je taj klub bio i jedini u Danskoj, dok su 5–6 klubova u unutrašnjosti, praktički bili njegovi ogranci. Danas 125 nezavisnih filatelističkih klubova deluje u Danskoj. Zanimljivo je da još 40% članova KPK živi u unutrašnjosti ili van Danske.

AKTIVNOSTI

Tokom prvih osamdeset dve godine rada kluba, nedeljni sastanci održavani su u iznajmljenim prostorijama na različitim mestima u Kopenhagenu. Ali, od septembra 1969. godine, sastanci se održavaju u sopstvenim prostorijama u Grønnegade 41, u samom centru grada. Januara 1986. godine održan je 3250. sastanak. Takođe, različite specijalne sekcije i studijske grupe Kluba drže svoje sastanke u tim prostorijama. U Klubu je formirana biblio-

teka (sa približno 3–4000 knjiga i većom količinom časopisa) i deluje Komitet za ispitivanje maraka, koji je pod Danskom Filatelističkom organizacijom osnovan krajem 1978. godine. Uz pomoć ovoga komiteta, rad KPK je još delotvorniji zahvaljujući imponantnoj zbirci falsifikata. Deo prostora KPK je izdao administraciji Danske Filatelističke federacije, pa se s pravom može reći da je njegova kuća „kuća kopenhagenske filatelije“.

PUBLIKACIJE I ISTRAŽIVANJA

KPK izdaje **NFT (Nordijsku filatelističku reviju)** koja izlazi od 1984. godine, najpre kao nordijski profesionalni filatelistički pregled sa različitim skandinavskim ured-

nicima, a od 1985. godine kao **Pregled Kopenhagenskog filatelističkog društva** za članove. Od 1984. godine izlazi četiri puta godišnje, uglavnom, s tekstovima istraživačkog karaktera. U svih 99 godina postojanja KPK je objavljivao radove od velike vrednosti za filateliju, pretežno o danskim markama, koje su pisali najugledniji filatelisti ovoga kluba, među kojima i G.A. Hageman i J. Šmit-Andersen. U vezi s tim treba spomenuti da je danska poštanska uprava, s kojom je KPK uvek odlično saradivao, davala nekoliko puta matrice starih danskih maraka na raspolaganje Klubu za izradu reprinta.

Godinama NFT objavljuje duže članke posebne filatelističke vrednosti kao posebna izdanja.

IZLOŽBE

KPK je svoju prvu izložbu održao 1897. godine, i od tada dvanaest izložbi je bilo vezano za određene godišnjice—poslednja 1982. godine. Posle izložbe 1902. godine, KPK je ostvareni prihod od izložbe preneo u fond za formiranje danskog Poštanskog muzeja. Ova ideja realizovana je 1913. godine. Trenutno se Poštanski muzej premešta u centar Kopenhagena.

ČLANSTVO

Kopenhagenski filatelistički klub je pravo mesto boravka mnogih filatelista. Svaki put prilikom obeležavanja godišnjice Kluba, članovi koji su u njemu proveli 25, 40, 50, a dosta njih i 60 godina, dobijaju odgovarajuća priznanja. Veliki broj danskih i inostranih filatelista obradovaće saznanje da je najstariji među veteranima dobro poznati Tag Bancen, koji je član punih 68 godina ali još uvek redovan i aktivan član na svakom nedeljnom sastanku.

Na kraju, recimo i to da je predsednik Kluba, od 1976.godine Knud Mor, koji je, takođe, i predsednik Danske Filatelističke federacije i svetske izložbe HAFNIA 87.

(za „Filatelist,, sa engleskog prevela Vera Corcoran)

MEMORIJALNI CENTAR „JOSIP BROZ TITO“

Stalnom izložbenom postavkom etnografske zbirke u Starom muzeju Memorijalni centar „Josip Broz Tito,, otvorio je svoju poslednju muzejsku jedinicu u Beogradu.

Etnografska zbirka se kontinuirano formirala u razdoblju od 1944. do 1979.godine od poklona koje je Josip Broz Tito dobijao u raznim prilikama povodom značajnih poseta širom Jugoslavije i inostranstva, za rođendane, za jubileje, prilikom prigodnih svečanosti i proslava, kada je kao kum davao imena deci mnogih porodica širom Jugoslavije. Želja darodavca bila je da drugu Titu poklone najlepše i najvrednije predmete od kojih mnogi, specijalno izrađeni za tu priliku, lepotom izrade i zanatskim umećem spadaju u najviše domete jugoslovenskog narodnog stvaralaštva. Brojne posvete, ponekad ispisane i neveštom rukom, ukazuju prvenstveno na istorijski značaj eksponata; kada se tome dodaju kulturna i materijalna vrednost, onda se sa pravom može reći da se ova etnografska zbirka svrstava u najvrednije u našoj zemlji.

Cilj izložbene postavke je da ukaže na raznovrstan sadržaj zbirke u celini, kao i na brojnost darodavaca i njihove različite strukture (šefovi država, carevi, kraljevi, predsednici, predstavnici raznih organizacija, službi, institucija, stanovnici gradova i sela), bez obzira na teritorijalno poreklo i vremensku distancu. Predmeti su grupisani prema tematskim i tipološkim celinama: poruke, narodne nošnje iz Jugoslavije, staro oružje, predmeti zanatske izrade, nošnje iz sveta. Iako je teško izdvojiti bilo koji od 350 predmeta, posebno mesto svakako imaju oni koji su predsedniku Titu dodeljeni prilikom proglašenja za doživotnog Admirala Bokeljske mornarice, počasnog Vojvode alkarskog, i počasnog građanina Sarajeva, jer svaki od njih, bez obzira na vreme nastanka, etnološku vrednost ili poreklo, na specifičan način izražava pijetet prema Titovoj ličnosti.

FILE RAPORT

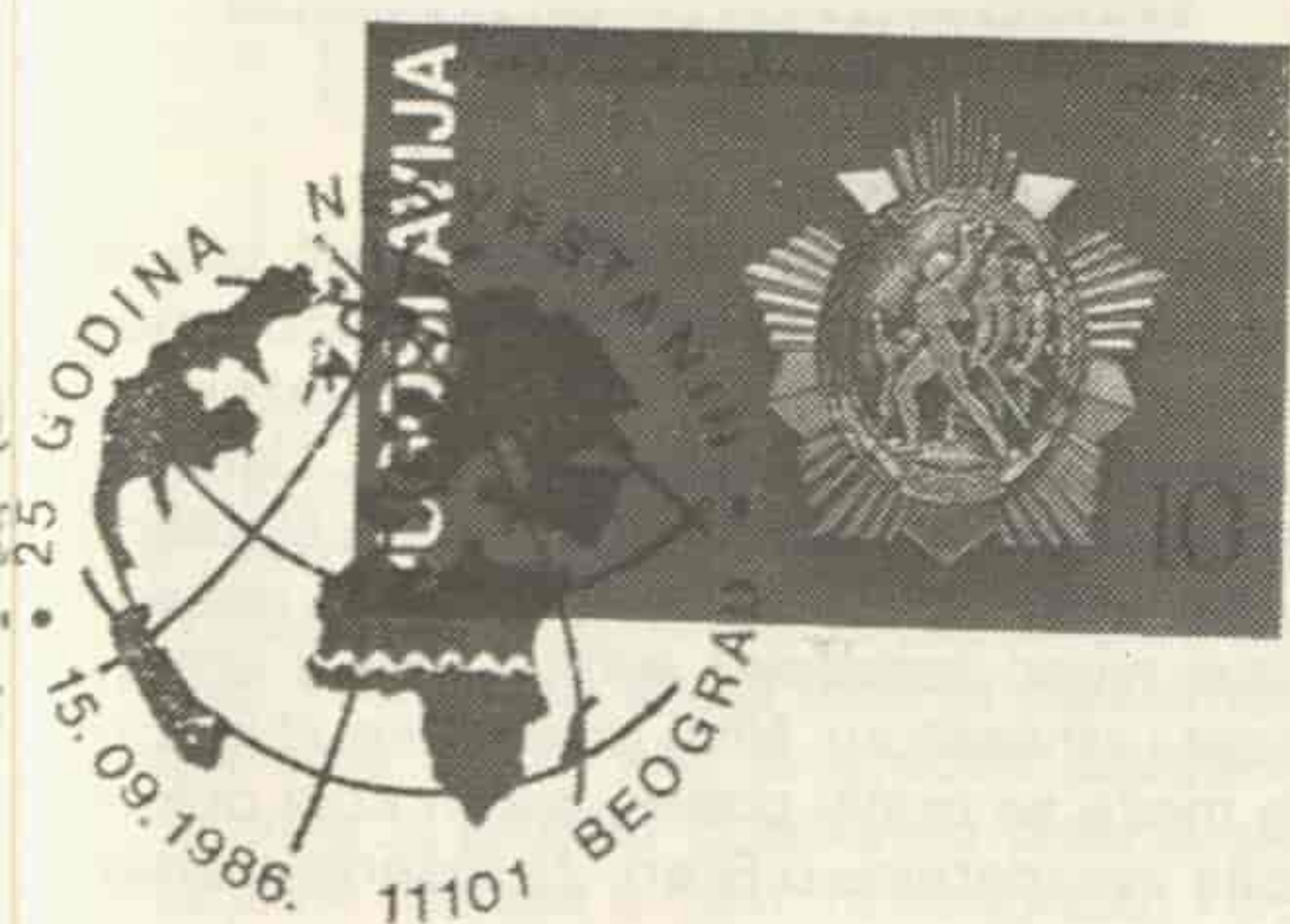
Između nekoliko značajnih datuma u kulturi jugoslovenskih naroda koji su obeleženi u protekloj godini, 800-godišnjica manastira Studenica, 1100-godišnjica dolaska Klimenta Ohridskog u Makedoniju i 400-godišnjica smrti Primoža Trubara filatelistički su veoma svečano obeleženi u mestima centralnih proslava.

***

U anketi u kojoj je učestvovalo 120 posetilaca V filatelističkog konvenja u Sarajevu, za najlepšu jugoslovensku marku u 1986.godini proglašena je marka izdata povodom 400-godišnjice smrti Primoža Trubara, tvorca slovenačkog književnog jezika i književnosti i verskog reformatora. Marka je realizovana u likovnoj obradi Radomira Bojanića, akademskog slikara iz Beograda.

***

Registrujemo dva prigodna izdanja povodom održavanja međunarodnog skupa Tito-Nesvrstanost-Savremenost, Brioni 15-17.decembra 1986. Prigodan koverat sa pokretnim žigom pošte 52214 Brioni, 15.12.86.07 b. Koverat je pripremio Memorijalni centar „Josip Broz Tito“. Prigodan poštanski žig sa nepokretnim datumom 16.12.1986. 52214 Brioni. Žig je masovnije otiskivan na prigodnoj karti izdatoj povodom 30-godišnjice Brionske deklaracije. Izdavač prigodne karte sa prigodnim žigom je F.D. „Arena“, Pula.

Od početka februara ove godine u prodaji se nalazi novi tip poštanske celine-masovnog koverta sa vrednošću 40 dinara.

Novi koverat je nešto većih dimenzija (155 x 105 mm) a unutrašnja strana je štampana tačkastim rasterom, u plavoj boji sa znakom JPTT i znakom proizvođača („Papična konfekcija“, Bosanska Dubica).

***

Novi tip poštanske celine registrujemo i kod dopisnice sa motivom poštanskog roga i vrednošću 30 dinara. U prodaji se nalaze primerci štampani na žutom kartonu. Boja štampe ovakvog bekgrounda je žuto-zelena.

***

Prigodni poštanski žig koji je povodom otvaranja međunarodnog šahovskog turnira u Bugojnu bio u upotrebi 25.maja 1986.godine, u najmanju ruku je neobičan.

Mada propis o izradi i upotrebi prigodnih poštanskih žigova dozvoljava prečnik od 25 do 33mm, ovaj žig je odobren za upotrebu iako njegov prečnik iznosi čak 39mm

***

O velikoj želji svih Jugoslovena da naša zemlja i Beograd dobiju organizaciju Letnjih olimpijskih igara 1992. govori i prigodan žig, koji je bio u upotrebi u pošti 11101 Beograd 17.X 1986. na dan zasedanja MOK-a u Lozani.

Indikativno je poređenje koje smo izveli na osnovu Kataloga poštanskih maraka jugoslovenskih zemalja za 1987. godinu.

Za jednu seriju ovogodišnjeg izdanja „Evropska zaštita prirode“, potrebno je izdvojiti 550 dinara. Približno toliko novca potrebno je da se kupi Četvrto izdanje flore i faune zajedno.

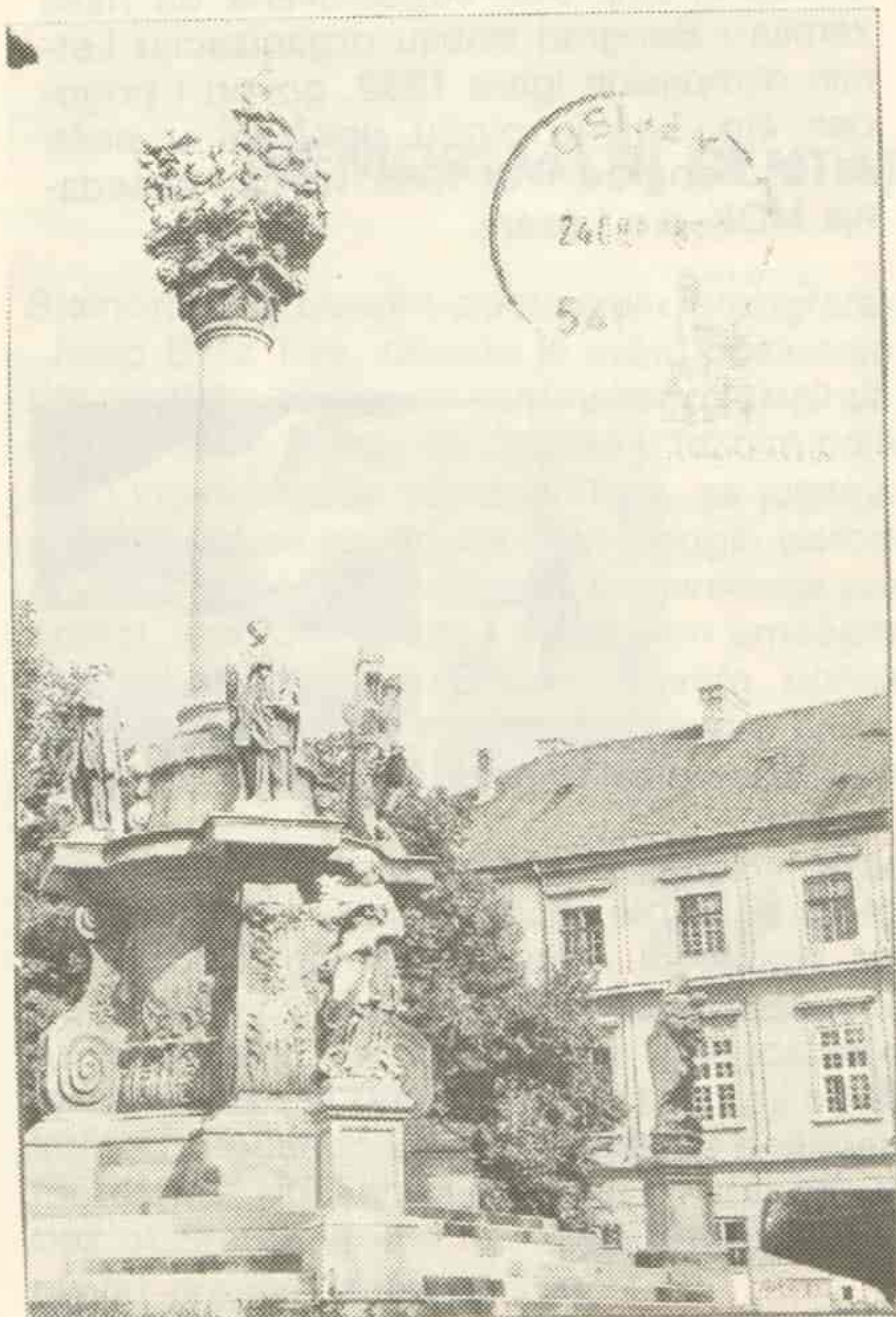
U tome je delimično objašnjenje neprekidnog odliva celih godišta posleratnih izdanja jugoslovenskih poštanskih maraka.

***

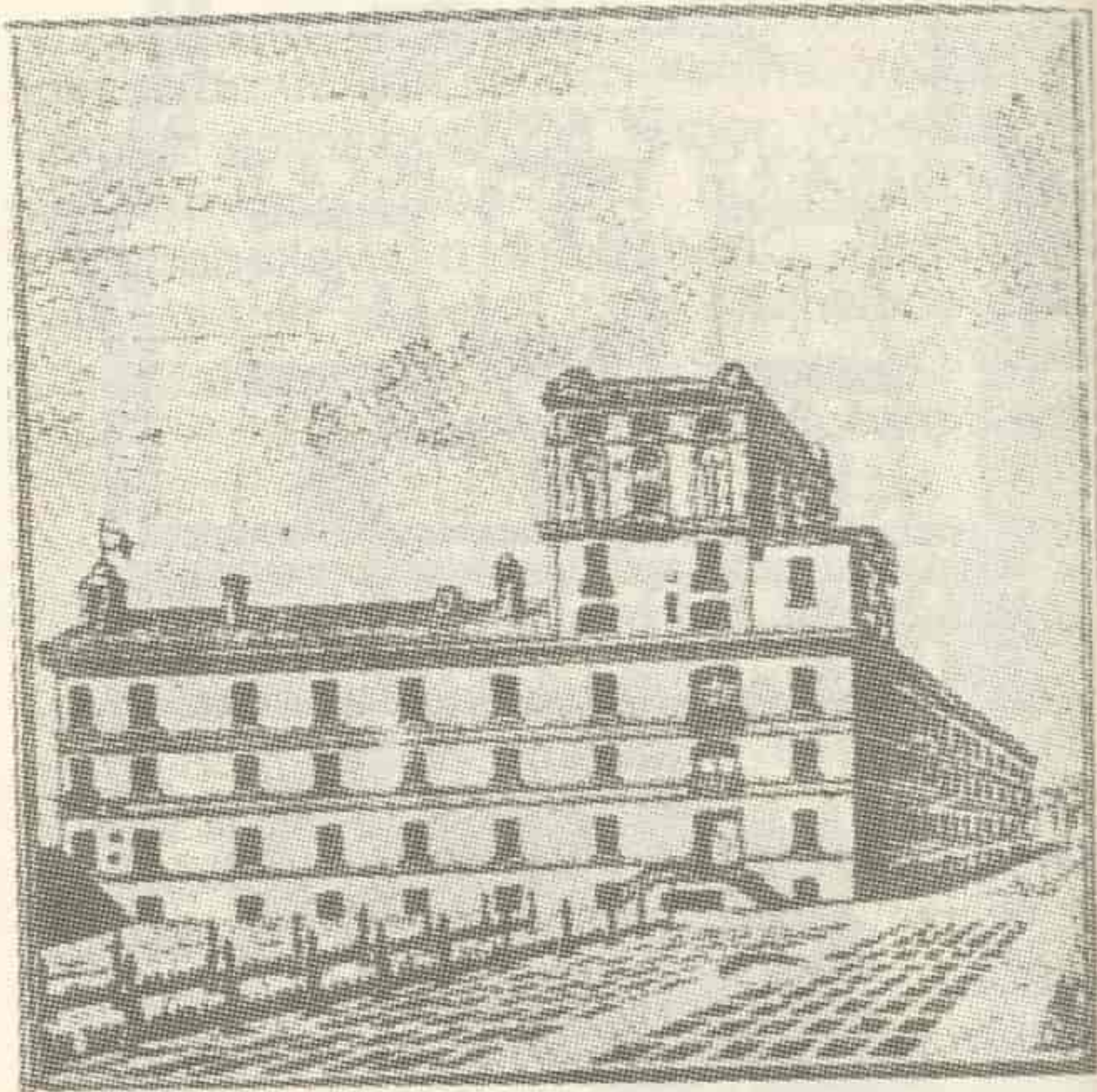
Prema usvojenom programu izdavanja prigodnih poštanskih maraka u 1987. godini, u kojem su navedeni tiraži svih izdanja, nije predviđena tzv. ključna marka. Ovakva orijentacija, uz nešto smanjene tiraže, podstiče interesovanje za nove emisije jugoslovenskih poštanskih maraka.

***

U središnjem delu baroknog trga osiječke Tvrde, smešten je monumentalni „kužni pil“, sv. Trojstva, podignut 1730. godine a dopunjen skulpturama 1784. godine. Ovaj motiv nalazi se na marki Redovnog izdanja broj 1885 i na privatnom izdanju maximum karte koju reprodukujemo.

Nedavno izašla prigodna marka povodom 200-godišnjice smrti Rudera Boškovića, pripada po svom rešenju krugu izdanja sa zaista širokim tematskim opusom.

Zvezdarnica u Breri, kraj Milana, za koju je sve neophodne matematičke, astronomske i inženjerske radove izvršio Ruđer Bošković. Na zvezdarnici je nekoliko godina radio kao astronom.

Dubrovčanin Ruđer Josip Bošković bio je fizičar, matematičar, astronom, filozof, meteorolog, geodet, građevinski inženjer, pesnik i diplomat. Na marki je skladno komponovan umetnički portret sa elementima arhitekture i astronomije, što dozvoljava njeno tematsko svrstavanje u umetnost i arhitekturu. Nivo umetničke stilizacije može se pratiti prema graviri koja prikazuje zvezdarnicu u Breri. Za rešenja marke korišćena je fotografija makete zvezdarnice.

Povodom četrdeset godina Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije u glavnom gradu prijateljske i nesvrstane Kube, Havani, korišćen je 29.novembra 1983. prigodan poštanski žig.

***

Poznato je i, u domaćem katalogu, evidentirano češljasto zupčanje 12 1/2 kod marke broj 1465 (Letopis „Matice Srpske“). Samo, stvar je u tome što bi se prema kataloškoj notaciji moglo zaključiti da su oba zupčanja (13 1/4 i 12 1/2) „normalna“, dakle, tako i naručena pa je kataloška cena ista. Da nije sve to tako, upozorava nas domaće tržište. Primerici zupčani 12 1/2 trenutno se nude po ceni od 3500 do 4000 dinara.

***

Povodom 13.kongresa SKJ izdavački centar „Komunist“, priredio je tri prigodne karte prema usvojenim medijskim rešenjima B.Dobanovačkog. Ovim kartama su se filatelisti koristili za svoja izdanja maksimum karata sa žigom koji je izrađen povodom puštanja u promet prigodnog izdanja poštanskih maraka u čast.13.kongresa, i pokretnim žigovima beogradskih pošta.

Reprezentativna izložba slavnog finskog arhitekta Alvara Alta, otvorena u Muzeju savremene umetnosti u Beogradu, prilika je da se razgledaju skice i makete iz bogatog umetnikovog opusa. Neki od izvedenih

projekata predstavljeni su na poštanskim markama više zemalja a, pre svega, njegove Finske. Među njima nalaze se Sanatorijum u Paimiju /1929-33/ predstavljen na

finskom izdanju Europa CEPT 1978 /Facit br.828/ kao reprezent funkcionalističkog stila, zatim palata Finlandija koja se nalazi na, čak, tri finska izdanja /Facit br. 773, 779 i 972/.

Begović Vojislav

PRETEČE MAKSIMUMA

Švedska je zemlja u kojoj često srećemo preteče, koje su, na neki način, „kreirale„ poštanske maksimum dopisnice. Iako se radi o sličnim dopisnicama, tj. onima koje ne odgovaraju u potpunosti propisima poštansko-filatelističke dokumentacije, zasluga stokholmskih ureda je u tome što je upoznala širu javnost s tim maksimum kartama.

Još pre nego što je potekla zvanična inicijativa od švedske pošte bilo je onih koji su u Stokholmu i drugim gradovima omogućili realizaciju verzije maksimum karata koje su malo-pomalo izlazile. Jedan od tih pionira, koji je na žalost nestao, bio je A. Mickelson. On je omogućio autoru ovog napisa, gospodinu Luidiju Moreriju da poseduje veliki deo retkih švedskih prvih maksimum karata, koje zajedno sa modernijim primercima ovde nabrajamo:

- 1939.:** 250 P H Ling, tvorac ideje o švedskoj gimnastici (274) karta Gevaert u beloj i crnoj boji, poništena u Ljungby 10.6.53.
- 1941.:** 5 Kr Kraljevska palata u Stokholmu (289), poništena u Stokholmu 11.3.1958.
- 1946.:** 200, Alfred Nobel, pedesetogodišnjica smrti (326), poništena u Stokholmu 25.11.1947.
- 1949.:** 200, August Strindberg, stogodišnjica rođenja (347), poništena u Stokholmu 22.1.1949.
- 1956.:** 400, železnički most Arsta-Stokholm, (413), karta Eliassons, poništena u Stokholmu za vreme Kongresa železničara 27.6.1980.
- 1983.:** Kr.6., Nils Ferlin, pesnik, spomenik u parku u Filipstad (1211) karta višebojna Lindenhags, poništeno u Filipstadu 29.4.1983.

- 1983.:** Kr.2.40. Norden '83 zgrada Opštine Stokholm i jedrilica (1213), višebojna karta, višebojna Ultra, poništena u Nordpostu 5.11.1983.
- 1984.:** Kr.1.90.Vo koji muče /1254/, višebojna karta Egandin Press, poništena Fdc 27.3.1984.

S italijanskog priredila
i prevela Slobodanka Katić

POŠTANSKA ŠTEDIONICA

11000 — Beograd

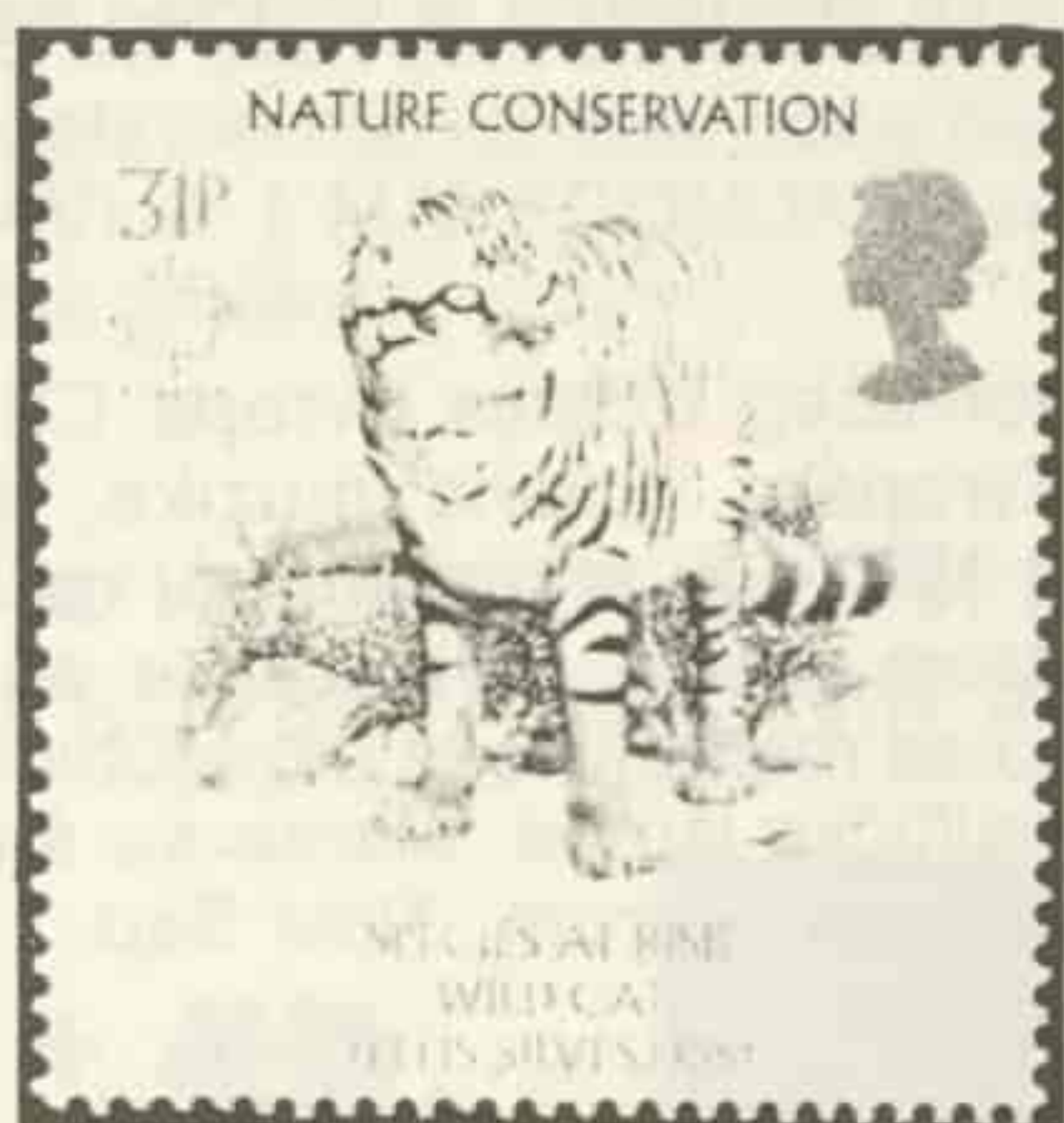

ZANIMLJIVOSTI IZ SVETA FILATELIJE

NEOBIČAN FILA-KLUB

U Engleskoj je 1980. godine osnovan neobičan klub ljubitelja maraka *Stamp Bug Club*, u koji je do sada upisano više od 60.000 članova, među njima iz Amerike, Australije i drugih zemalja. Maskota Kluba je, takođe, neobična: stilizovani insekt koji podseća na stenicu, moljca ili buvu izbuljenih očiju, i to u pantalonama sa detaljima engleske nacionalne zastave (*Union Jack*). Povodom petogodišnjice osnivanja Kluba, Uprava pošta Velike Britanije izdala je prigodnu seriju maraka, u koje je ukomponovan „lik“ maskote. Svi članovi Kluba dobili su prigodne koverta sa ovim markama i prigodnim poštanskim žigom.

R.F.

HUMOR NA MARKAMA

Među atraktivna i originalna filatelistička izdanja svakako spadaju i pomalo neobične marke Holandije, čiji je sadržaj humorističkog karaktera. Pojavile su se u prodaji pre dve godine i stalno se doštampavaju. To je serija od četiri marke sa doplatama (50 + 25, 60 + 20, 65 + 20 i 70 + 30 centa). Na jednoj je nacrtana i ispričana šala o času muzike, jedna je iz zubarske ordinacije, a jedna o praznoj kraljevskoj kasi. Posebnu pažnju privukla je marka od 65 + 20 centa, na kojoj je prikazan ne redak slučaj iz domaćinstva – poplava u stanu. Na toj marki je tekst pouke koju instalater daje zabrinutoj domaćici: „Nisam zavrnuo ventil, da bi ste mogli lakše da ga nadete..“

R.F.

MANEVRI SA MARKAMA KUKOVIH OSTRVA

Tihookeanska Kukova ostrva (Aituaki, Panrin i Guvernement Niue) i dalje privlače pažnju filatelista zbog poštanskih maraka koje je tamošnja poštanska uprava izdala povodom Olimpijade u Los Angelesu. Naravno zanimanje filatelista za njih je zbog toga što su one kratko vreme bile u prodaji i zatim su sve povučene. Posle toga, deo povučenih zalih ponovo se pojavio, ali preštampan, i to kao „novo privremeno avionsko izdanje“. Ovoga puta su tri vrednosti, nejasno po kojem kriterijumu, posvećene izabranim dobitnicima zlatnih olimpijskih medalja, i to: od 1,20 dolara, američkom atletičaru Karlu Luisu, od 0,96 dolara, engleskom desetbojcu Tomsonu i od 0,72 dolara, tmskoj dresuri SR Nemačke u konjičkom sportu. Ovakvi manevri oko povlačenja i ponovnog puštanja maraka u promet, ocenjeni su u filatelističkim krugovima kao fiskalna tendencija izdavača.

R.F.

ŠTRUMFOVI NA MARKAMA

S obzirom na to da je Belgija „otadžbina“, već svetski poznatih štrumfova, „rođenih“, u ateljeu slikara Pejoa, uprava pošta ove zemlje nedavno je emitovala marke kojima su za motiv poslužili ovi simpatični i dovitljivi patuljci. Osnovna tema je štrumf s pis-mom. Marke se prodaju kao alva. Grabe se za njih ne samo deca, bez obzira na to da li su filatelisti ili ne, nego i odrasli filatelisti.

R.F.

FILA RAPORT

PRETEČE MAKSIMUMA

U Makarskoj je na Dan JRM, 10. septembra 1986. godine, osnovano filatelističko društvo „Makarska“, kojim povodom je izdat prigodan koverat sa prigodnim poštanskim žigom i održana filatelistička izložba. Adresa društva F.D. „Makarska“, post.p.63 58300 Makarska. Redovni sastanci filatelista održavaju se svakog utorka od 17 do 19 sati, u Sportskom centru. Ovu vest poslao nam je naš čitalac iz Makarske, Zaradija Emil.

***

Iz filatelističkog društva „Banjica“, pri Domu JNA Beograd primili smo otiske prigodnih poštanskih žigova koje je ovo društvo priredilo u 1986. godini. Uz reprodukciju žigova donosimo vest da je u prošloj godini izdalo i prigodan koverat povodom 25 godina Beogradske konferencije nesvrstanih zemalja, i maksimum kartu povodom 50-godišnjice internacionalnih brigada u Španiji.

50. GODIŠNJICA INTERNACIONALNIH BRIGADA

PTT JUGOSLAVIJA 40s
A. MIHAJKOVIC 1986

***

Na tradicionalnom susretu jugoslovenskih filatelista u Novom Sadu za najlepšu marku u 1986. godini proglašena je marka izdanja Evropa CEPT od 200 dinara, sa predstavom jelena koji je stradao na autoputu.

***

Marke domaćeg izdanja Evropa CEPT na temu „Evropska godina muzike“, (Jugomarka br.1991-92) štampane su na belom i ljubičastom papiru. Ove razlike su očigledne ako se marke izlože ultraljubičastom svetlu analitičke lampe. Marke su štampane u štampariji „Forum“, Novi Sad.

***

Isečak sa pisma. Kod nas se doplatne marke, po pravilu, ne poništavaju žigom

U SR Makedoniji, u nedelji borbe protiv raka od 1. do 8. marta, na sve pošiljke pisama u domaćem saobraćaju osim na pošiljke novina lepljena je doplatna marka od 20 dinara u korist republičke sekcije za borbu protiv raka. Marka je štampana u šalter-skim tabacima od 64 komada, u tiražu od 300.000 komada.

Prvi put od kada se u SR Makedoniji štampaju doplatne marke, ove nose napise JUGOSLAVIJA I MAKEDONIJA u vrhu i na dnu slike marke.

ФИЛАТЕЛИСТИТЕ ВО БОРБАТА ПРОТИВ РАКОТ

ЦРВЕН КРСТ НА МАКЕДОНИЈА

• РАНО ОТКРИЕН РАК УСПЕШНО СЕ ЛЕКУВА • РЕПУБЛИЧКА СЕКЦИЈА ЗА БОРБА ПРОТИВ РАКОТ •

БОРБА ПРОТИВ ПУШЕЊЕТО • ЗАШТИТА НА ЧОВЕКОВАТА СРЕДИНА

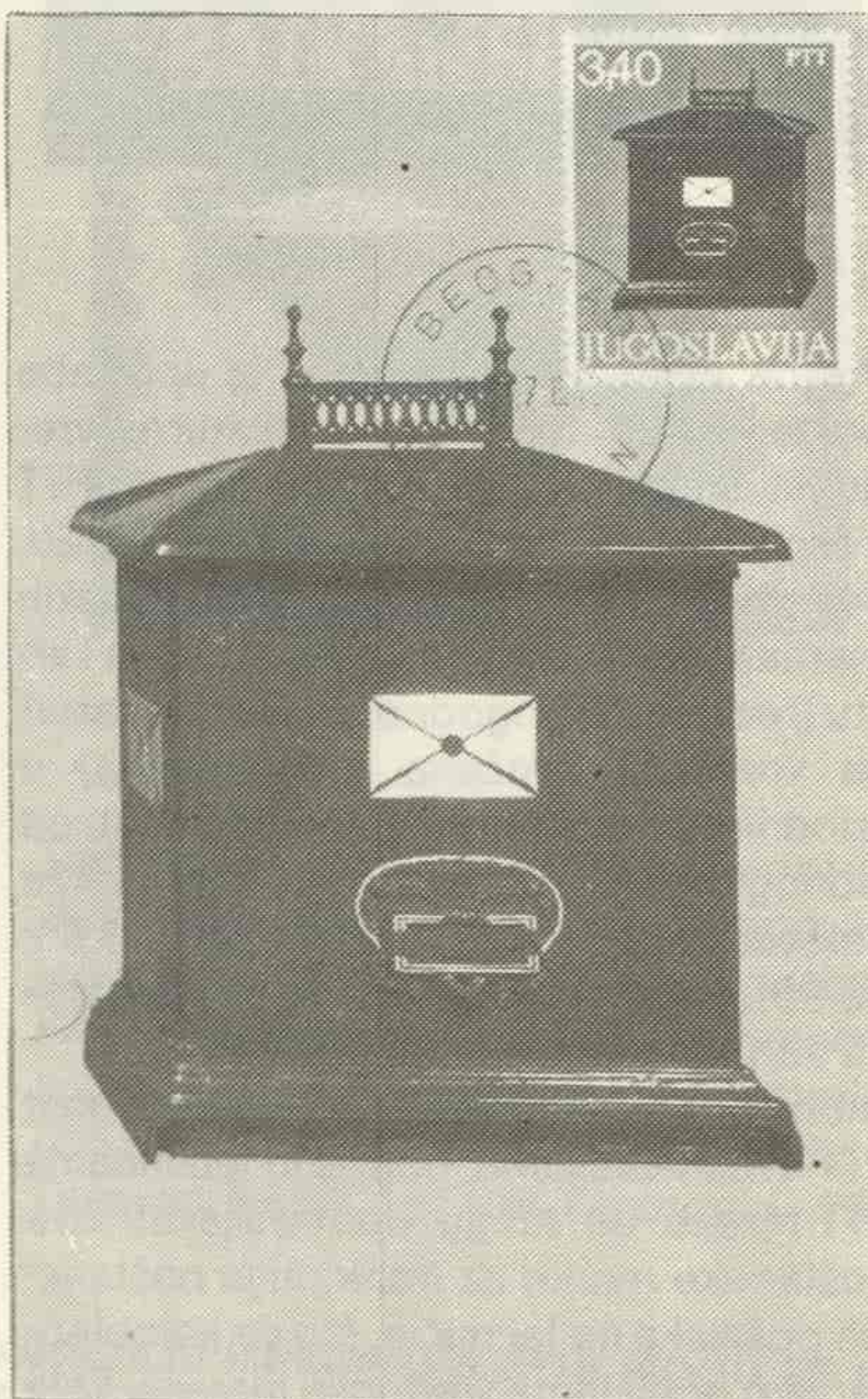
Istim povodom za filateliste su štampane prigodne svesčice sa četiri doplatne vrednosti: 20, 80, 150 i 250 dinara, zupčano linijski 10, i nezupčano. Tiraž je 2500 svesčica sa zupčanim i isto toliko sa nezupčanim markama.

***

U likovnom životu Beograda, svakako, nije uvek jednostavno izabrati događaj za koji se može reći da je po nečemu izuzetan i kao takav pleni i poseban filatelistički interes. Retrospektiva dela Ilje Repina, jednog od vodećih stvaralaca savremene ruske umetnosti u drugoj polovini 19.veka, i izložba Maksa Bila, jednog od najvećih živih umetnika 20.veka, mogle su biti prilika da se propagandnim poštanskim žigovima obeleže i među filatelistima.

***

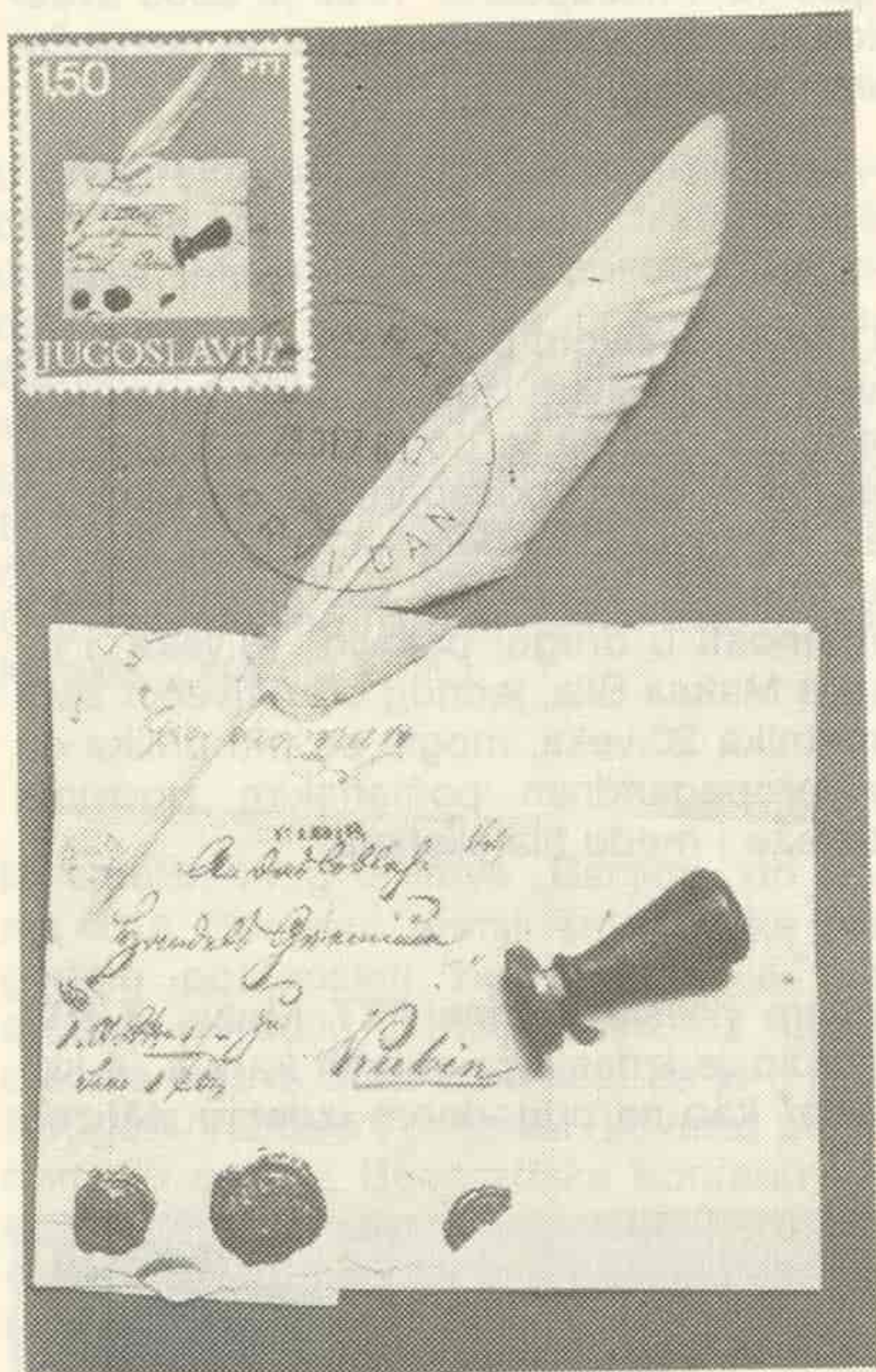
Krajem prošle godine PTT Muzej ZJPTT priredio je izdanje prigodnih karata /4 komada/ kao na prigodnom izdanju „Muzej-

Poštanski kovčežić se kao praktično sredstvo za predaju pisama javlja znatno pre pronalaska poštanske marke (1840)

ski eksponati—predmeti PTT Muzeja, /Jugomarka br.1597–1600/. Ovo izdanje nije komercijalnog karaktera.

* * *

Prema Odluci o povlačenju iz upotrebe poštanskih maraka čija frankaturna vrednost sadrži u sebi delove dinara (PTT Vesnik br. 24/85), prestala je vrednost 30. decembra 1985. godine svih poštanskih maraka, bez obzira na godinu izdanja i vrstu (redovne ili prigodne) čija je frankaturna vrednost izražena (odštampana) u apoenima manje nominalne vrednosti od jednog dinara, i maraka koje u sebi sadrže delove dinara (npr. 0,05; 1,50; 13,60; 23,70). Ove marke se više ne mogu koristiti za plaćanje cena PTT usluga.

Istom odlukom ostavljena je mogućnost PTT organizacijama, odnosno jedinicama PTT-mreže da mogu upotrebljavati ove poštanske marke za frankiranje poštanskih pošiljaka na taj način, što će kombinovanjem nominalne vrednosti maraka, koje su štampane sa delovima dinara, dobiti nominalnu vrednost poštanskih maraka bez delova dinara (npr. marku od 1,50 di-

nara i marku od 8,50 dinara – vrednost 10 dinara što označava sadašnju cenu za prvu stopu običnog pisma). Ta mogućnost se može koristiti najkasnije do 30. aprila 1986, posle čega će se izvršiti povlačenje svih maraka iz prometa i izvršiti njihovo komisijsko poništenje ili uništenje.

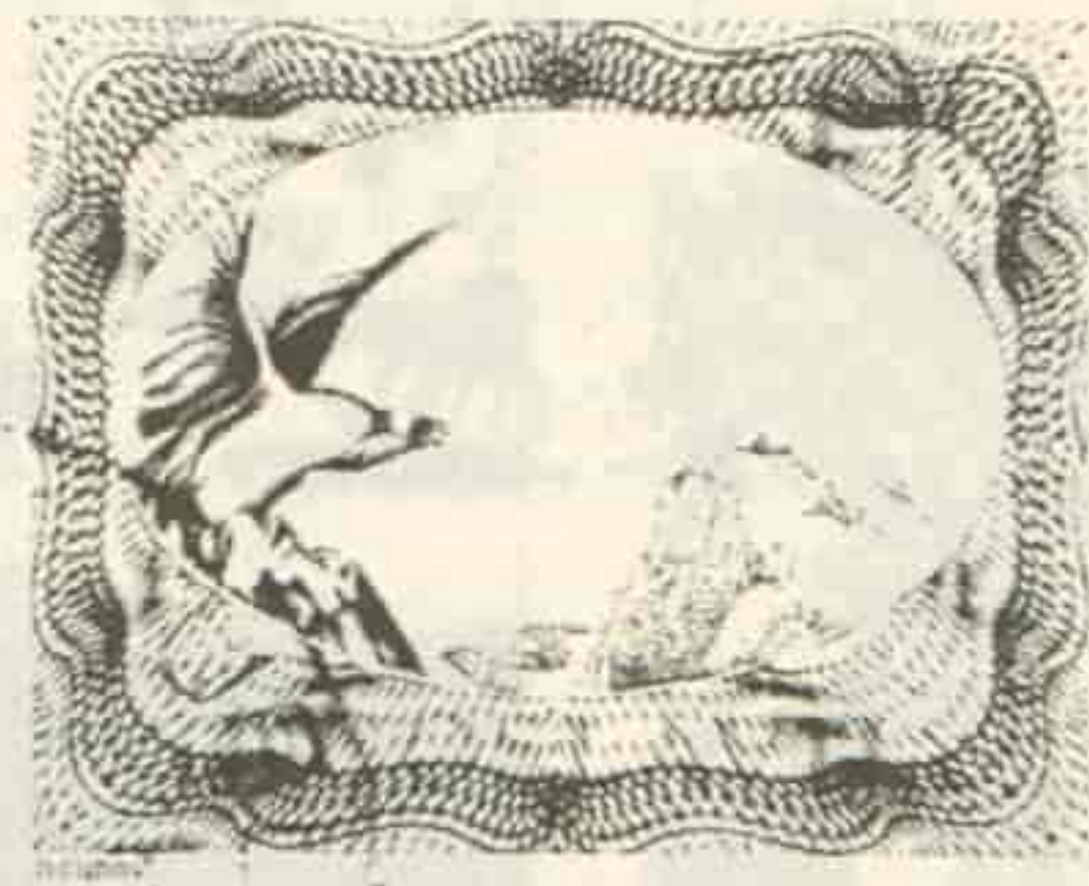
* * *

Na izdanju UNESCO, 20. oktobra 1984. godine, u okviru ciklusa „Istorijske građevine“, na vrednosti od 3,00 Fr. prikazana je crkva sv. Marije u Kotoru (Mi br.33). Zbog svoje izuzetne spomeničke kulture poznato je da je Kotor uvršten u svetsku kulturnu baštinu UNESCO-a. Ova marka pripada zbirci JUGOSLAVICA.

* * *

Dve najviše nominalne vrednosti naših poštanskih maraka (500 i 1000 dinara) puštene su u prodaju 16. marta 1985. godine. Na marki od 500 dinara, u centralnom elipsastom delu, prikazan je orao ukomponovan u pejzažu, a u pozadini avion u letu. Oko centralnog dela nalazi se zaštitna rozeta u gijoš obradi.

Na marki od 1000 dinara, u centralnom elipsastom delu, prikazan je deo aviona na pisti a u pozadini aerodromska zgrada. Oko centralnog dela se nalazi zaštitna rozeta u gijoš obradi, a u gornjem levom

uglu, delom preko rozete, prikazana je las ta u letu. Pored motiva i oznake vrednosti, na markama je odštampano latinicom Jugoslavija i PTT. Kod obe vrednosti, ispod površine papira štampana je fosforescentna zaštitna mrežica sa tekstom SFRJ latinicom, i zvezdom, koja se detektuje po UV-lampom. Marke su štampane u tehnici višebojnog ofseta, u šalterskim tabacima od 25 komada.

Interesuju me samo poništene marke sledeće teme: Evropa-Cept, šah, ličnosti i umetnost celoga sveta. U razmenu nudim preko 2.000 poništenih maraka Španije, Italije, Portugala, Finske, Francuske i Nemačke. Korespondencija na engleskom, francuskom, italijanskom, nemačkom i španskom jeziku. Jose Bermejo, Matia, 34, 20008 San Sebastijan, Španija.

POŠTANSKA STEDIONICA

11000 — Beograd

MALI OGLASI

Interesuju me ploče, piakati i žurnali. L. P. Kramskaja, per. Vinogradnij No 7, kv. 15,343221 Slavjansk, SSSR.

Tražim marke Jugoslavije, zapadne Evrope, Arabije i Paragvaja. Dajem marke SSSR-a. Vladam ruskim, engleskim, češkim i nemačkim jezikom. Ing, S. P. Levin, 310096 Harkov, Do vostrebovani-ja, SSSR.

Tražim partnera za razmenu noviteta Jugoslavije, Italije i zapadne Evrope, tematskih serija blokova Paragvaja, Arabijskih i Afričkih zemalja na temu: umetnost, kosmos, sport, fauna. Nudim lepi materijal iz SSSR-a. Jezik nemački i francuski. T. Dressen, SSSR, 197198, Leningrad-198.

Tražim partnera za razmenu noviteta Jugoslavije, Italije i zapadne Evrope, tematskih serija blokova Paragvaja, arabijskih i afričkih zemalja na temu: umetnost, kosmos, sport, fauna. Nudim lepi materijal iz SSSR-a. Jezik nemački i francuski. T. Dressen, SSSR, 197198, Leningrad-198.

SVI FILATELISTI IZ NAŠE ZEMLJE KOJI SAKUPLJAJU MAKSIMU-KARTE MOGU SE UČLANITI U SEKCIJU ZA MAKSIMAFILIJU PRI FD „KOSMOS„- ZEMUN NA ADRESU: RADOVAN NEDIN, STUDENTSKA 3/23 11070 NOVI BEOGRAD

Interesujem se za marke celog sveta po temama: kosmos, olimpijada-84, umetnost. L. P. Kramskaja, per. Vinogradnij No 7, kv. 15,343221 Slavjansk, SSSR.

Tražim partnera za razmenu maraka. Korespondencija na: francuskom, nemačkom i mađarskom. Chiru Stefan, Str. Atelierului, bl. 6, sc. H, Ap. 39, Jud. Hunedoara, 2625 - Simeria, R. S. Romania.

Tražim putovale FDC na temu bezbednost i saradnja u Evropi (KEBS) po katalogu Michel No: 1617-1618, 1692-1693, 1857-1858 i novosti. Dipl. Ing. Georgi N. Bučakov, ul. Tulča No 11, p. k. 24, 7004 Ruse, Bugarska.

Sakupljači reklamnih poštanskih žigova („flamova“, „plamenaca“) javite mi se radi razmene i informacija. Dr D. Đukanović, 11000 Beograd, Đušina 9.

Tražim čiste marke Jugoslavije, FDC, specijalne žigove na temu sport-olimpijade, fauna, flora, reprodukcije i umetnost i crveni krst. Nudim isti materijal Rumunije, SSSR-a. Baza katalozi Ivert, Michel, Zumštein. Sandu Marian, Str. Patriotilor No 1, Bl. PM. 16 Sc. B. Ap. 45, 74594 Bucuresti 3, Romania.

ENERGOPROJEKT

**ENERGO
DATA**

IN MEMORIAM

Ing. VUJOŠEVIĆ VLADIMIR

Završio se životni put starog filateliste, doživotnog člana Upravnog odbora Saveza filatelista Srbije. Nema više inženjera VLADIMIRA VUJOŠEVIĆA, tvorca specijalne filatelističke zbirke „Greške na markama“. Ostaju nam samo uspomene i sećanja na uzornog druga, kolegu i prijatelja. Kao što je sa puno ljubavi i odgovornosti studirao a kasnije projektovao i podizao građevine, tako je od gimnazijskih dana do poslednjeg časa svoga života uporno proučavao istoriju poštanskih maraka i ostalih grana filatelije. Stečeno iskustvo i znanje prenosio je na ostale, a posebno na mlade filateliste. Malo je živih iz predratnog kluba filatelije, koji su s njim radili, ali je veliki broj danas odraslih filatelista koje je on, kao decu, obučavao a koja su ga od milošte zvala – Čika Vlada Greška – zbog njegove ljubavi da otkriva greške na markama.

Bio je jedan najaktivnijih članova SFS, zbog čega je, pored Zlatnog znaka i više diploma, dobio zvanje: doživotnog člana upravnog odbora SFS.

Više filatelističkih društava širom Jugoslavije upućivalo je zahvalnicu Savezu Srbije za ing. Vujoševića, koji im je pomogao u pripremi filatelističkih izložbi ili smotri. On nije žalio što mu se zbirke na stalnom putu od društva do društva habaju, jer je verovao da je daleko vrednije ono što one postižu na izložbama po školama i domovima.

Nema ni jedne značajnije republičke ili savezne izložbe na kojoj stručni žiri nije dodelio najviše priznanje zbirka izlagača ing. Vujoševića. Mnoga priznanja dobio je i na svetskim izložbama. Uz zlatne medalje, koje mu se već 20 godina dodeljuju na svim izložbama SOCFILEKSA (filat. izložbe socijalističkih zemalja, kao izlagaču, primio je i posebno priznanje kao jedan od najaktivnijih tvoraca te asocijacije.

Zlatna medalja i druga obeležja u svetu uvek je primao i shvatao kao priznanja njegovom Savezu i njegovoj zemlji.

Dušan Glavonjić

200
GODIŠNJICA
POŠTE
u Petrovaradinu

SAVEZ FILATELISTA JUGOSLAVIJE
L'UNION DES PHILATELISTES DE YUGOSLAVIE

JUGOMARKA - BALKANFILA XI

11000 BEOGRAD, Palmotićeva 2.
Poštanski fah 990

**РАДНА ОРГАНИЗАЦИЈА
ЗА ПРОИЗВОДЊУ И ПРОМЕТ
ПОШТАНСКИХ МАРАКА**
ЈУГОМАРКА
СА ПОТПУНОМ ОДГОВОРНОШЋУ

ПАЛМОТИЋЕВА 2 – БЕОГРАД
ПОШТ. ПРЕГР. 990

ТЕЛЕГРАМ, ЈУГОМАРКА – ЈУГОСЛАВИЈА
ТЕЛЕКС БР. 11421 ЈУГЕНТЕЛ

ПРОГРАМ ИЗДАВАЊА ПРИГОДНИХ ПОШТАНСКИХ МАРАКА У 1987. ГОДИНИ

Редни број	Датум издања	Издање	Број марака	Шалт. табак	Номинала	Приг. ков.	Макс. карта
1.	22. I	Заштићене животињске врсте у Југославији	4	20	320	2	
2.	13. II	200-годишњица смрти Руђера Бошковића	1	25	150	1	1
3.	9. III	Европска заштита природе	2	9	550	1	
4.	20. III	60-годишњица цивилног ваздушног саобраћаја у Југославији	2	8	550	1	2
5.	2. IV	75-годишњица рођења Колета Неделковског	1	25	40	1	
6.	16. IV	125-годишњица ослободилачких ратова Црне Горе	1	25	40	1	
7.	30. IV	Европа ЦЕПТ	2	9	550	1	
8.	15. V	Флора	4	25	690	1	
9.	25. V	Јосип Броз Тито	1	25	40	1	
10.	10. VI	Музејски експонати	4	25	690	2	
11.	22. VI	250-годишњица Поште у Зрењанину	1	25	40	1	
12.	8. VII	Универзијада '87 – Загреб	4	8	690	1	
13.	20. VII	Борба против пожара	2	8	190	1	
14.	10. IX	150-годишњица Гимназије у Шапцу	1	25	40	1	
15.	IX	БАЛКАНФИЛА XI	1+ блок	25	350	2	1
16.	2. X	Радост Европе	2	9	550	1	
17.	15. X	Стари мостови	2	25	190	1	
18.	20. X	600-годишњица Титовог Врбаса	1	25	40	1	
19.	26. X	200-годишњица рођења Вука Стефановића Караџића	2	25	190	1	2
20.	28. XI	Уметност	4	25	590	2	
			42+ 1 блок		6.490		

- Редовне поштанске марке штампаће се према потреби.
- У току реализације Програма могуће су измене и допуне.
- Номинале у Програму су подложне променама и зависне од тарифе за поштанске услуге прве стопе тежине писма и дописнице за земљу и иностранство.